

Lammas & vuohi

4/2009

Teema:
**Harjoittelusta
hyötty oppilas
ja opettaja**

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

Lammaspäivät
Kokkolassa
4.-5.12.2009

**Kantakirjaus
herää henkiin**

**Hyvät pässit
vaihtoivat omistajaa
huutokaupassa**

PRO
Agria

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja. Vähintään 20 kg:n villaerästä valmistamme myös ns. oman erän karstalankaa.

Villat meille - langat teille

TEKEMISEN ILOA - OHJEET MEILTÄ

Käsityömallit, joihin on saatavissa ohjeet, näet nyt sivuiltamme kohdasta tuotteet/käsityöohjeet. Lähetämme ohjeet lankatilauksen yhteydessä. Tutustu kuviin ja tee tilaus!

VALMIIN HELPPOUTTA. 100 % villasukat, valmistettu Suomessa, koot 37-39, 40-42 ja 43-45. TILAA JA KOKEILE!

PIRTIN KEHRÄÄMÖ OY

Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
puh. (015) 173 030, faksi (015) 173 225
kehraamo@pirtinkehraamo.fi
www.pirtinkehraamo.fi

LAMPURIT HUOMIO
VILLAN OSTORAJOITUS
Koska villavarastomme ovat täynnä, ostimme toistaiseksi villaa vain sellaisista eristä, joista vähintään puolet kehrutetaan tuotteiksi.

21 Koulutuksesta osaamista jalostukseen

29 Lallin Lammas siirtyi jatkokasvatukseen

Tositarkoituksella

Kesän Farmari-näyttelyssä oli selvästi aistittavissa se, mikä on tiedetty jo jonkin aikaa: lammastalous vahvistuu nuorten voimin.

Nouseva sukupolvi on suorastaan tohkeissaan määkijöistä. Taustat vaihtelevat aina kesälampaista lammas- tai vuohitilalla koettuun maatalousharjoitteluun ja täysverisestä viljatilasta isännästä ex-sikafarmiin. Kaikkein ilahduttavinta on, että liikkeellä ollaan lähes poikkeuksetta tositarkoituksella.

Nuorista on huomattavaa työntö-apua kehittyvälle alalle paitsi käytännössä, niin myös imagollisesti. Pidetään hyvää henkeä yllä, niin meitä vilkuillaan varmasti jatkossakin sillä silmällä.

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 6 Tuoretta satoa
- 9 Edunvalvonta
- 16 Eläinlääkäri
- 22 Kerittyä & Karstattua
- 26 Aidan toiselta puolen
- 28 10 Kysymystä

TEEMA: HARJOITTELU

- 10 Harjoittelija lammastilalla
- 13 Harjoittelussa ulkomailla
- 14 Harjoittelu osana opintoja

ARTIKKELIT

- 7 Pässit huutokaupassa
- 17 Ulla Savolaisen kuulumisia
- 18 Korvamerkin valinta
- 21 Jalostusta oppimassa
- 27 Vuorien villilampaat
- 29 Lallin lampaan uusi malli
- 30 Lammastilan ovet avoinna
- 34 Uuden lampurin mietteitä osa 1

VUOHIPALSTA

- 32 Kotimainen maito ei kelvannut
- 33 Uudet oppaat ilmestyivät

9 Raskaille teuraskaritsuille tukea?

Tilaushinta: 60 e/vuosikerta 2009 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi
Paino: T-Print Ky, Hyvinkää
Kansikuva: Vesa Jääskeläinen

Toimituksen osoite:
 Terhi Torikka
 Valhallankatu 12 A 3
 00250 Helsinki

Toimitus ja ilmoitusmyynti:
Päätoimittaja:
 Pia Parikka
 Puh. 020 747 2451
 pia.parikka@proagria.fi

Toimitussihteeri:
 Terhi Torikka
 Puh. 040 752 6363
 terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta:
 Christer Ollqvist
 Johanna Alamikkotervo
 Janne Jokela
 Eero Lehtinen
 Sebastian Nurmi
 Susanna Nuutinen
 Martti Rantala

ISSN 0785-7276

Seuraava lehti ilmestyy:
 Joulukuun lopussa

Loppukesän terveiset Kokkolasta

Ensimmäinen heinäsaato jäi täällä rannikolla puoleen viimevuotisesta. Kuivan alkukesän jälkeen alkoi vihdoinkin sataa, ja se paransi toista satoa huomattavasti. Kokonaissadosta tuli siis loppujen lopuksi heinän osalta melko tyydyttävä.

Viljan näkymät taas ovat hyvät sadon, mutta eivät hinnan suhteen.

Kesän haastavin tapahtuma oli Farmarinäyttely Kokkolassa. Se kuitenkin onnistui lopulta tosi upeasti. Lammassväen talkoohenki oli vertaansa vailla. Porukalle kertyi satoja talkootunteja, ja paikalle tulivat kaikki, jotka pääsivät. Loput olivat muuten hengessä mukana.

Suurkiitokset ProAgrian neuvonnalle, lampureille, vuohiporukalle ja Paimenkoirayhdistykselle. Eläin- ja paimenkoiranäytökset olivat näyttelyn vetovoimaisempia tapahtumia. Nämä ovat rakentavia linkkejä maaseudun ja kaupungin välillä.

En malta jättää viime vuosien kestoaihetta käsittelemättä nytkään. Se on tietenkin Eviran lammass- ja vuohirekisteri, jota on viime aikoina paranneltu, mutta joillain osin palvelu tökkii edelleen. Ainakin kentältä tulee huonoa palautetta jatkuvasti.

Toisilla yhteys katkeaa, ja osalla ohjelma on hidas. Mielestäni eniten päänvaivaa tuottaa kuitenkin kaksinkertainen kirjanpito. Toivon, että syksyn aikana saataisiin tämäkin ongelma vihdoinkin pois päiväjärjestyksestä. Näin ei voi montaa vuotta enää jatkua.

Kesän aikana on noussut esiin myös uusia keskustelunaiheita. Tällainen on esimerkiksi lappilaisten vaatimus myydä teurasruuhkien helpottamiseksi tarkastamatonta lihaa.

Ensin olin itsekkin tällä kannalla uskoen, että vaatimus toteutuessaan todella poistaisi lappilaisten teuras-tushuolet. Enemmän asiaa pohdittuani päädyin kuitenkin kysymään, ratkaisisiko asia lopulta mitään? Vähän niin kuin ottaisi buranaa katkenneeseen jalkaan; vähän helpottaa, mutta vamma ei häviä.

Tilanne olisi ihan ok, jos lampaita olisi vain Lapissa. Suomen kokoisessa pienessä maassa tulisi kuitenkin viimeiseen asti välttää erilaisia käytäntöjä. Tärkeämpää olisi mielestäni saada kaikille pienteurastamoille yhteneväiset tarkastusmaksut ja yhteiset pelisäännöt. Tavoitteiden toteutumista ei tässä vaiheessa edesauta ainakaan erivapauksien myöntäminen.

Kaikesta huolimatta lammastalous elää nyt vahvaa nousukautta. Investointituet kannattaa hyödyntää ja kannustaa nuoria jatkamaan alalla.

Lammastaloudessa on paljon pieniä niin sanottuja ”elämäntapalampureita”, joilla iso osa tuloista tulee oman tilan ulkopuolelta. Heitä ovat alalle todella tärkeitä. Jos kuitenkin aiomme yrittää tyydyttää voimakkaasti kasva-

van lampaanlihan tarpeen, lammastiloja tulee kehittää yritys- ja liike-elämän pelisääntöjen mukaan.

Toiminnan tulee siis olla kannattava bisnes, mihin tarvitaan suurempaa tilakokoa. Esimerkiksi karitsointipakko kuulostaa sanana pahalta, mutta se on huono sana hyvälle asialle. Itsellenikin se sai karvat nousemaan pystyyn, kuullessani siitä ensi kertaa.

Jonkin aikaa asiaa mietittyäni tajusin, kuinka hyvä laki se onkaan! Karitsan liha

kun ei tosiaan lisäänny pitouuhilla. Omalla tilallamme tosin on tarvetta isolle uuhimäärälle jo pelkästään laajojen perinnebiotooppialojen hoidon vuoksi.

Nyt on ajankohtaista myös hyödyntää ProAgrian lammastilan kannattavuuslaskelmia. Katsoa, mihin raha menee ja mistä sitä tulee. Itse kun ei kiireiden keskellä aina kaikkea huomaa.

Janne Jokela

Suomen lammasyhdistyksen varapuheenjohtaja

jokelaj@nic.fi

044 087 6530

Suomen Lammasyhdistys r.y.

Hallitus 2009

Christer Ollqvist, puh. (050) 5165 779

christer.ollqvist@agrolink.fi

Janne Jokela, puh. (0440) 876 530

jokelaj@nic.fi

Varajäsen: Timo Heikkilä, puh. (0400) 686 616

heikkila.timo@kotinet.com

Eero Lehtinen, puh. (050) 4006 282

lehtinen.eero@gmail.com

Varajäsen: Outi Sirola, puh. (040) 566 4153

outi@sirolantila.com

Johanna Alamikkotervo, puh. 041 459 6657

johanna.alamikkotervo@gmail.com

Varajäsen: Matti Rissanen, puh. 040 5311 788

matti.rissanen1@pp.inet.fi

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721

studio.sebastian@netlife.fi

Varajäsen: Lauri Leinonen, puh. 0400 458 286

late@lampuri.fi

Susanna Nuutinen, puh. 050 340 5130

susanna.nuutinen@putkisalo.fi

Varajäsen: Pekka Sihvonen, puh. 05 4317 024

lehtola.luomutila@luukku.com

Martti Rantala, puh. 050 3649 859

ketsunteurastamo@luukku.com

Varajäsen: Aimo Kaitamäki, puh. 050 564 2452

aimok@nic.fi

Yhdistys rekisteröity 27.12.1988

Kuva: Janne Jokela

4.-5.12.2009
Kokkolassa

Valtakunnalliset Lammaspäivät

Paikka: Sokos Hotel Kaarle, Kauppatori 4, 67100 Kokkola

Puh. (06) 8266 111, www.sokoshotels.fi

Perjantai 4.12.2009

Leipä lampaasta -seminaari

09:45 Aamukahvi

10:00 Seminaarin avaus

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto

10:15 Lampurin tukipaketti

- Lammastilan tulotuet: tilatuki, ympäristötuki, luonnon-haittakorvaus, lampaiden tuet ja palkkiot, kotieläintilan statukset

Tarkastaja *Ulla Torppa*, Pohjanmaan TE-Keskus

- Tukea investointeihin

Yritystutkija *Soini Kattilakoski*, Pohjanmaan TE-Keskus

- Erityisympäristötuet: luomu, maisemanhoito ja alkuperäisrotujen kasvat

Metsätalousinsinööri *Lars Björkgård*, Pohjanmaan TE-Keskus

12:00 Lounas

13:00 Miten parannat lammastilasi tulosta?

Toimitusjohtaja *Ari Nopanen*, ProAgria Liha Osaamiskeskus

14:10 Tulosanalyysi tuottajan näkökulmasta

Lampuri, kehityspäällikkö *Satu Näykki*, ProAgria Häme

14:40 Lammaslaskurin lanseeraus

Pia Parikka, ProAgria Keskusten Liitto

15:00 Iltapäiväkahvit

15:30 Mittareita tuotosseurannasta – kannattavuutta ruokinnan suunnittelusta

Lammastilaneuvoja *Milla Alanco*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

16:15 Käytännön ratkaisut ja lampaiden ruokintasuunnitelman hyödyntäminen lammastilan kustannusjahdissa

Lampuri *Christer Ollqvist*, Vöyri

16:45 Yhteenveto ja yleiskeskustelua

17:00 Seminaarin päätös

Seminaarimaksu 90 € (+ alv 22 %) sisältäen ohjelman mukaisen koulutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut.

Lampuri-illallinen 4.12.2009, klo 19:30

Lampureiden yhteinen illallinen Sokos Hotel Kaarlessa. Menu:

- Kermainen metsäsienikeitto
- Paistettua lohta, hollandaiskastiketta ja uuniperuna TAI porsaanelkofilleepihvi, pekonikastiketta ja perunapaistos
- Limemarinoituja mansikoita

Illallismaksu 20 €/hlö (+ alv 22 %).

Juomat omakustanteisesti. Pääruokavalinnat ilmoittautumisen yhteydessä.

Lauantai 5.12.2009

Suomen Lammasyhdistyksen syyskokous

9.00 Kokouksen avaus, *Christer Ollqvist*, Suomen Lammasyhdistys

9.15 Lammaskerhojen yhteispalaveri
- Ketjuinformaatio lampaille ja vuohille 1.1.2010

Yksikönjohtaja *Auli Vaarala*, Evira

- Lampaiden ja vuohien rekisteröinti sekä ID-valvonnat

Tarkastaja *Ulla Torppa*, Pohjanmaan TE-Keskus

- Lammaskuulumisia Kokkolasta Keski-Pohjanmaan Lammaskerho

11.00 Lounas

12.00 Vuoden 2009 lammastilan palkitsemisen ja kunniakirjojen jako
§ 4 Sääntömääräiset asiat, mm.

Suomen Lammasyhdistyksen puheenjohtajan valinta kaudelle 2010-2012

n. 14.00 Kokouksen päätös

Kokousmaksu 21 € (+ alv 22 %) sisältäen kokouslounaan ja ohjelman.

TERVETULO!

ProAgria Keskusten Liitto

Suomen Lammasyhdistys

Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 19.11.2009 ProAgria Keskusten Liittoon

Eila Peitsille: 020 7472 404, eila.peitsi@proagria.fi. Tämän jälkeen osallistumismaksut + 10 %.

Majoittuminen 58 €/vrk yhden hengen huoneessa, 39 €/hlö/vrk kahden hengen huoneessa. Hinta sisältää aamiaisen, hotelliasukassavuoron ja -uinnin. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin.

Lisätietoja ProAgria Keskusten Liitto, *Pia Parikka*, 040 482 5026, pia.parikka@proagria.fi.

Tuoretta satoa

KOONNUT: Terhi Torikka

SÄÄSTÖTOIMET UHKAAVAT JÄLLEEN PELSON VANKILAN GEENIPANKKIA

Yli kaksikymmentä vuotta kestänyt suomenlampaan ja lapinlehmän säilytystyö vaarantuu kainuulaisessa Pelson vankilassa, jos Rikosseuraamusvirasto toteuttaa suunnitelman vankilan toimintojen supistamisesta.

MTT:n professori Asko Mäki-Tanila pelkää, että vankilan työ geenipankkitoiminnassa on valumassa hukkaan.

”Pelso on puolen vuoden sisällä uudelleen esillä. Hallitus hylkäsi tammikuussa esityksen Pelson vankilan sulkemisesta ja kehotti huolehtimaan vankilan peruskorjaamisesta. Samassa yhteydessä oikeusministeri Tuija Brax lupasi turvata lampaiden ja lehmien ylläpidon jatkamisen vankilan maatilalla. Tahtotila näkyy vihdoin Rikosseuraamusviraston tuoreissa suunnitelmissa. Nurjalla puolella on kuitenkin myös negatiivisia vaihtoehtoja”, sanoo Mäki-Tanila.

Pelson vankilan maatilan lapinlehmien geenipankkitoiminta säilytetään nykyisellään, mutta lampaat halutaan siirtää muualle. Ellei niille löydy

uutta paikkaa, ne jäävät Pelson, ja lampolan sulkemisen sijaan luovutaan puusepänteollisuudesta.

Tulevaisuus huolettaa

Pelson vankilan tilanhoitaja Reijo Virkkunen on huolissaan.

”Toimintamahdollisuuksia murennetaan pala palalta. Rikosseuraamusvirasto perustelee toiminnan supistamista vankien määrän alenemisella. Vahvemmin taustalla on kuitenkin valtion tuottavuusohjelman mukainen henkilöstön vähentäminen.”

Virkkusen mielestä uutinen lampolan ja puutyövästään vastakkainasettelusta johtaa toiminnan kaventamiseen. Vastakkainasettelu on turhaa, sillä kummallekin toiminnalle on edellytykset myös supistetussa vankilassa. Vankien kuntoutus edellyttää työtoiminnan eri vaihtoehtojen ylläpitämistä.

Lisäksi Virkkunen pitää lampaiden geenipankin sijoittamista yksityisen vastuulle pitkällä tähtäimellä epävarmana ratkaisuna.

Kuva: Terhi Torikka

Kainuunharmaat halutaan pitää vankilassa jatkossakin.

KONNUNSUON

KAINUUNHARMAKSET MYYTIIN

Lakkautettavan Konnunsuon vankilan kainuunharmaskatras on myyty tarjouskilpailun perusteella. Yhteensä 59 puhdasrotuisen kainuunharmas-rotuisen lampaan katras myytiin kokonaisuutena yksityiselle maatilalle Ylöjärvelle.

Kainuunharmaan elävää geenipankkia säilytetään Pelson vankilassa Vaalassa. Vankilan rooli rodun säilyttäjänä ja ylläpitäjänä on ratkaisevan tärkeä. Säilytystyön merkitys korostuu entisestään Konnunsuon vankilan lakkautamisen jälkeen.

WinLammas-OHJELMAAN UUSI PÄIVITYS

Lampaiden tuotosseurannassa käytössä olevasta WinLammas-ohjelmasta ilmestyi kesäkuussa uusi päivitysversion 1.22. Ohjelmaan on lisätty eläimen EU-tunnus -kenttä. Vanha EU-numero -kenttä on jätetty ennalleen, ja sen tiedoista on mahdollisuuksien mukaan muunnettu täydellinen EU-tunnus tarkistuneeseen uuteen kenttään.

Uutena toimintona WinLampaassa on Poistettujen eläimien -listaus, jonka kautta päästään muuttamaan jo poistettujen eläinten EU-tunnusta.

Kaikkien tuotosseurantarekisterissä olevien eläinten, myös poistettujen, EU-tunnukset toivotaan tarkistettavan ja tarvittaessa korjattavan. Tarkoituksena on parantaa tuotosseurantarekisterissä olevien eläinten tunnistusta.

Mikä WinLammas?

WinLammas on laaja ohjelmisto lampaiden tuotosseurantaan kuuluville tiloille.

WinLampaan avulla:

- seuraat ja suunnittelet tuotantoa sekä lähetät ja haet tietoja keskitetystä rekisteristä.
- saat lampaillesi jalostusvalinnan perustana olevat, eläinten perinnöllistä tasoa kuvaavat tunnusluvut eli indeksit mm. lihan tuotanto-ominaisuuksista ja kasvunopeudesta.
- saat monipuoliset raportit tilasi toiminnasta: esim. alkuperäisrotutukipalkkiolista, tilayhteen veto ja tilan elossa olevat eläimet.
- voit tehdä helposti esim. sukulaisuustarkistuksen, kun valitset pässiä astutukseen.

Ohjelman päivitysversion voi ladata suoraan verkosta ProAgria Maatalouden Laskentakeskuksen sivuilta: www.mloy.fi > päivitykset
Ohjelman CD-versio on tilattavissa ProAgria Maatalouden ohjelmistotuen kautta. Sähköposti: tuki@mloy.fi, puhelin: 020 7472301

**WinLampaan
hankintahinta
nyt 0 €!**

Lammas & vuohi etsii kuvaajia ja kirjoittajia! Törmäsitkö kiinnostavaan lammasaiheeseen?

Oletko innokas ja taitava kirjoittaja? Entä löytyykö arkistostasi hyviä lammas- tai vuohikuvia? Kaipaako lehteen jotakin tiettyä aihetta? Lammas & vuohi ottaa ilomieliin vastaan hyviä ja kiinnostavia juttuja sekä kuvia. Meille saa myös ehdottaa juttuaiheita! Ota yhteyttä! Myös kaikenlainen palaute jutuista on erittäin tervetullutta!

Terhi: 040 7526 363, Pia: 040 4825 026

Ennätysmäärä jalostuspässejä Pelson huutokaupassa

Perinnöllinen taso oli korkea, mutta rankkasade karkotti ostajat ja vesitti haaveet huippuhinnoista.

Teksti: **Pia Parikka**

Vuotuinen pässihuutokauppa järjestettiin kuluvana vuonna poikkeuksellisesti Pelson kylässä Vaalassa. Tapahtuma toteutettiin paikallisen kyläyhdistyksen, ProAgria Oulun ja kylässä sijaitsevan vankilan yhteisponnistuksena.

Pelson vankila tunnetaan lampureiden keskuudessa perinnöllisesti korkeatasoisesta lammaskatraastaan sekä kainuunharmaksen ja värillisten suomenlampaiden geenipankkina. Nyt Pelson vankila ja kyläläiset tunnetaan lisäksi oivallisena ja joustavana yhteistyökumppanina.

Myynti-into korkealla

Ostajia hemmoteltiin poikkeuksellisen laajalla jalostuseläintarjonnalla, sillä tapahtumaan oli ilmoitettu myytäväksi ennätyselliset 59 pässiä. Yhtään en joutunut patistelemaan tiloja, kuvaa myyjien innokkuutta huutokaupan järjestelyistä vastannut lammassuunnittelija **Marketta Sarja** ProAgria Oulusta.

Suomenlampailla oli huutokaupassa vahvin edustus, sillä myytäväksi oli ilmoitettu 24 valkoista, 10 mustaa ja 9 ruskeaa suomenlammaspässiä 17 eri sukulinjasta. Lisäksi yleisö pääsi huutamaan kilpaa viidestä kainuunharmas-, kahdesta dorset-, seitsemästä texel- ja kahdesta rygja-pässistä.

Myyjätilojen joukossa oli ilahduttavasti uusia tiloja, ja erityisesti pohjoissuomalaiset lampurit olivat innolla liikenteessä. Sarja epäilee lampureiden tulleen paikalle paitsi myymään eläimiään niin myös vertailemaan jalostustuloksia.

Perinnöllinen taso kiitettävä

Moni vertailutietoja hakemaan tullut tila sai palata kotiin hyvillä mielin, sillä eläinten perinnöllinen taso osoittautui erittäin korkeaksi. Vuosikkaita suomenlammaspässejä luokitui eläväEUROP-arvostelussa jopa U-luokkaan. ”Tilat olivat kiinnittäneet laatuun huomiota, ja huonoja ei tuotu paikalle. Lihakkuus oli selvästi otettu huomioon”, riemuitsee Sarja.

Sarja antaa reilusti tunnustusta lammastiloille hyvin tehdystä työstä. ”On ilahduttavaa nähdä, että lampurit ovat onnistuneet jalostuksessa”, hän myhäilee tyytyväisenä. Hän uskoo huutokaupan nostavan lampureiden intoa tuotosseurantatietojen keräämiseen ja eläinaineksen parantamiseen entisestään.

Rankkasade karkotti ostajat

Sääennusteet olivat povanneet huutokauppapäivälle jatkuvaa sadetta. Valitettavasti ennusteet kävivät toteen, ja

Kuva: Ann-Mari Lintunen

Pässit arvostellaan ennen huutokauppaa yksityiskohtaisesti ja puolueettomasti.

huutokauppa vietiin läpi ennätysellisen määrän olosuhteissa. Ostajia saapui paikalle nihkeästi, ja hintataso jäi vaatimattomaksi.

Päivän korkein hinta huudettiin lopulta valkoisesta suomenlammaspässistä Pelson Albert, jonka veroton kauppahinta nousi 410 euroon. Dorset-pässi NU.Elmo jäi 400 eurolla niukasti toiseksi. Kainuunharmaksissa P.Peripellon Patulin ja värillisissä suomenlampaissa 24.Pelson Santerin verottomat kauppahinnat olivat 350 euroa. Vaikka texeleitä myytiin suhteellisesti eniten, jäi hintataso alhaiseksi: kärkipässi DK. Pohjasenahon Amadeus vaihtoi omistajaa vaatimattomasti 220 eurolla.

57:stä läsnä olevasta pässistä vain 33 prosenttia eli 19 eläintä vaihtoi kotia. Texeleistä myytiin kuitenkin jopa 57 prosenttia eläimistä, mutta keskihinta jäi 205 euroon. Suomenlammaskauppa oli vaisua, sillä jopa 29 pässiä 42:sta jäi ilman ostajaa. Päivän aikana myytyjen pässien keskihinta oli 259 euroa, eli ostajat saivat tänä vuonna pässihuutokaupasta huippulaatuisia jalostuseläimiä todella edullisesti.

Myyttä jääneiden pässien kohtalo ei ole vielä sinetöity, sillä kauppaa käydään useimpina vuosina vilkkaasti myös tapahtuman jälkeen. Yhä ostajaa etsivien pässien

KÄÄNNÄ

Jussi Kuukasjärvi (vas.) Pelson kyläyhdistyksestä oli huutokaupan kantavia voimia. **Seppo Juntunen** ja **Esa Keränen** vaihtoivat kuulumisia myynnin lomassa.

yksityiskohtaiset tiedot huutokauppa-arvosteluineen ovat selattavissa nettisivujen Eläinpörssistä. Eläinvälityksen kautta voi vielä hyvinkin löytää huippuperiyttäjän työmieheksi alkavalle astutuskaudelle.

Tunnelma vailla vertaa

Vaikka sade huuhtoi Pelson kyläkoulun kenttää valtoimenaan, vallitsi

Pelson pässihuutokaupassa ikimuis-toinen tunnelma. Vanhan ajan talkoo-henki oli huipussaan, eikä auttavista käsistä ollut pulaa. Myyjät, ostajat, kyläläiset, vankilan henkilökunta ja neuvonta puhalsivat kaikki ihailta-vasti yhteen hiileen. Mahdottomasta tehtiin yhdessä mahdollista.

Vilpittömät kiitokseni kaikille ta-pahtuman järjestelyihin osallistuneil-le pyyteettömästä uurastuksesta lam-paiden puolesta.

Pässitesteistä tilatarjontaan

Pässihuutokauppoja on järjestetty eri puolella Suomea aina 1970-luvun lopulta asti. "Huutokaupat saivat alkunsa pässien fenotesteistä", kertoo eläkkeellä ole-va lammastalouden kehityspäällikkö *Ulla Savolainen*. Pässitestien parhaat yksilöt myytiin huutokaupassa lammastiloille jalostuskäyttöön. Huutokaupat vakiinnut-tivat asemansa eläinaineksen vaihtokanavana, ja tapahtuma jäi elämään pässi-testien päätyttyä.

Osallistujamäärä, sijainti ja tapahtuman toteutustapa ovat vaihdelleet vuosit-tain, ja päsejä on kaupattu jopa valokuvien perusteella. "Kauppa ei silloin käy-nyt, joten palattiin takaisin normaalikäytäntöön", muistelee Savolainen. Myös hintataso on vaihdellut. Parhaista eläimistä on maksettu jopa 7 000 markkaa eli lähes 1200 euroa.

Viime vuosina huutokauppa on järjestetty Ilmajolle rakennetulla Veikon ro-deoksi ristityllä huutokauppa-areenalla, ja myytävien eläinten määrä on vakiin-tunut kolmenkymmenen tuntumaan.

LAMMASMARKKINAT Oy

Vaasantie 1 C, 60100 Seinäjoki

Puh. 06 434 8800, 0500 202966

Fax. 06 434 8801

Email: toimisto@lammasmarkkinat.fi

"TUOTAMME SINIVALKOISIA LAMMASHERKKUJA"

- **Ruhomyynti**
- **Palalihamyynti ja lihalajitelmat**
- **Palvituotteet ja makkarat**

Hannu Vainio Oy, Mäntsälä

Sallan poroteurastamo / Lapin lammas, Salla

Kauhajoen palvaamo Oy, Kauhajoki

Hahtolan teurastamo Oy, Isokyrö

Ilmajoen Makkaramestarit Oy, Ilmajoki

Tervetullut teurastuki

Viime keväänä ja alkukesällä käytiin tuottajajärjestöjen ja valtiovallan kesken neuvottelut EU:n maatalouspolitiikan terveystarkastuksen toimeenpanosta Suomessa. Tämä perustui maatalousministeriön asiasta marraskuussa tekemään sopimukseen.

Suomen kannalta silloin saavutettu sopimustulos oli merkittävä, koska se antoi meille muista maista poiketen mahdollisuuden maksaa suurempi osa EU-tuista edelleen tuotantoon sidottuna. Tämä niin sanottu järjestelyvara on Suomessa 10 prosenttia EU-tukien kokonaismäärästä, kun se muissa maissa on 3,5 prosenttia.

MTK:n lammasjaosto asetti heti terveystarkastusprosessin alkuvaiheessa tavoitteeksi tuotannonalan tukiaseman vahvistamisen saamalla

”Lammastalouden osuus järjestelyvarasta on esityksessä 0,9 miljoonaa euroa. Tämä täyttää tavoitteet tyydyttävästi. Erityisesti tulee ottaa huomioon se, että tämä on alalla kokonaan uutta rahaa.”

myös lammastalouteen tuotantoon sidottua tukea.

Parhaiten tämä tavoite toteutetaan karitsoille maksettavalla teurastuelalla. Jaoston ehdotuksen mukaan tuki maksettaisiin vähintään 18 kilon painoiselle teuraskaritsalle. Sekä valtiolta että tuottajat olivat yksimielisiä esitetyn tuen tarpeellisuudesta.

Suomesta kesällä lähetetty esitys oli kompromissi kaikkien mukana

olleiden tuotantosuuntien tavoitteista. Lopputuloksessa kaikki joutuivat antamaan periksi. Lammastalouden osuus järjestelyvarasta on esityksessä 0,9 miljoonaa euroa. Tämä täyttää tavoitteet tyydyttävästi. Erityisesti tulee ottaa huomioon se, että tämä on alalle kokonaan uutta rahaa.

Terveystarkastuksen ”maaliin saattaminen” tämän syksyn aikana on jaoston toiminnassa keskeistä. Myös muita haasteita on runsaasti. Eräs tärkeimmistä on lammastalouden saaminen mahdollisimman nopeasti hyvinvointituen piiriin. Yksi merkittävimmistä esteistä hyvinvointituelle on keskitetyn terveydenhoitojärjestelmän puuttuminen. Tuotantoa tukevat järjestelmät pitää rakentaa vaadittavalle tasolle. MTK:n Lammasjaosto tukee näitä toimenpiteitä.

MYYTÄVÄNÄ RYGJA LIHA- JA TURKISLAMPAITA

Alun perin norjalainen lammasrotu, Suomessa jo 50 vuotta!

Lyhyt kasvatusaika, teuraspainoon jopa alle 4 kk iässä.

Runsas kiiltävä villa lankoihin, huovutukseen ja taljoihin.

Huolehtiva ja runsasmaitoinen emä, sikiävyys 1,7–1,8.

Helppo ja tehokas laiduntaja, sopii myös maisemanhoitoon.

Suurin osa valkoisia, osa mustia, aikuisina harmahtavia.

Rauhallinen, hiljainen ja helppo käsiteltävä.

OSTA KOMEAT UUHET JA PÄSSIT MEILTÄ!

Jalostuslampola

Urpo Kovala
Jämsä, p. 040 528 1116

Röykkälän tila

Viola ja Kalevi Fredin
Joutsa, p. 040 729 4134

www.rygja.fi ja www.lammastila.com

Maria Rissanen kiveämässä Rissanen lammastilalla Sodankylässä. Lopulta kiven siirsi kauhaan kuvan ottaja.

Kesäharjoittelija lammastilan arjessa

Rissanen tila Sodankylän Jeesiössä toimi viime kesänä ruotsalaisen maatalousopiskelijan harjoittelupaikkana. Kokemus rikastutti myös lammastilan arkea.

Matti Rissanen

Viime vuoden loppupuolella sain puhelun, jossa tiedusteltiin olisiko tilallamme mahdollista suorittaa pakollinen viiden viikon maatalousharjoittelu. Harjoittelija opiskeli maataloutta toista vuotta Ruotsin maatalousoppilaitoksessa Naturbruksgymnasiet Sötåsen Törebodassa, Lapista katsoen hyvin etelässä.

Minusta tuntui hyvin oudolta tulla oikealta maatalousalueelta harjoittelemaan tänne, lähes pohjoisimpiin olosuhteisiin, missä maataloutta vielä harrastetaan. Harjoittelija kertoi luokkakavereiden menevän harjoittelemaan muun muassa Saksaan ja Tanskaan, joten hän oli tiedustellut

voisiko lähteä vanhempiensa kotimaahan Suomeen.

Hänen äitinsä, pikkuserkkuni, oli lähtenyt 16-vuotiaana kylältämme töihin Ruotsiin ja oli vuosittain kesälomillaan seurannut lammastilamme touhuja.

Koska pakollisesta harjoittelusta ei saa maksaa palkkaa ja kesälle 2009 oli suunnitteilla lampolan laajennus, tuntui ajatus harjoittelijasta kiireisimpään kesäaikaan houkuttelevalta.

Todellista lammastilan arkea

Olin aikonut jättää normaalin toukokuun loppupuolen karitsointierän pois rakennusprojektin vuoksi. Ilman karitsointeja harjoittelija ei

kuitenkaan saisi mielestäni oikein minkäänlaista kuvaa lammastilan arjesta. Niinpä pääsit olivat aiemmista vuosista poiketen kolmisen viikkoa myöhemmin hommissa, että karitsointi osuisi kylvöjen ja säilörehun ensimmäisen sadon korjuun väliin – noin teoriassa.

Tilallamme oli vanhempieni aikaan, kesällä 1994, harjoittelija Kittilän maatalousoppilaitokselta, sen jälkeen harjoittelijoita ei ole ollut. Itse ohjasin työelämässä muutamille opiskelijoille lopputöitä, jotka kuitenkin poikkeavat aikatavalla maatilasta töistä.

Lopputöissä pääasiana oli tutkia tai kehittää uutta ja tuloksena useimmiten sivukaupalla paperia. Maatalousharjoittelussa sen sijaan taitaa olla paremminkin kyse konkreettisesta harjaantumisesta normaaliin työnteekoon maatilalla ja lopputuloksena omista kyvyistään itsevarmempi oppilas työelämään.

Perustaidot hallussa koulun pohjalta

Maria Rissanen tuli juhannuksen jälkeisellä viikolla töihin. Samana päivänä aloitettiin lampolajajennuksen pohjan valu, joten perehdyttäminen jäi ensimmäisenä päivänä aamun pariin tuntiin. Tarkoitus oli, että harjoittelija osallistuisi ainoastaan lampaiden hoitoon ja peltotöihin. Ajattelin antaa valun ajaksi rauhallisen tutustumisen traktorijoon pellolla, sillä olin jättänyt jyräämättä juhannuksen kylvetyn lohkon.

Jyrä on itäisessä demokratiassa valmistettu, jonka levittäminen vaatii lyhyen kurssin pellolla. Kertoessani lukkotappien poistojärjestystä ennen jyrän levittämistä havaitsin, että yksi kiekko roikkui enää vaivoin paikallaan. Ilman harjoittelijaa se olisi melko varmasti hajonnut pellolle tai jopa maantielle, mutta nyt säästytettiin suuremmalta operaatiolta.

Marian kertoman mukaan heidän oppilaitoksessaan on nautojen ja sikojen lisäksi myös lammaskatras näripiöläisessä kasvihuoneessa, joten hänellä oli hyvät perustiedot lampaiden hoidosta. Jopa karitsointi sujui uskottoman hyvin. Tuloksena oli heinäkuun alussa 51 karitsaa 25 uuhel-

le. Lieneekö Suomessa ainuttakaan oppilaitosta, jossa on lampaita?

Myös byrokratia tutuksi

Tutustutin harjoittelijan myös nyky-lammastaloutemme keskeiseen elementtiin, Eviran lammastrekiin ja ylipäättään kansalliseen eläinbyrokratiaan. Hän kummasteli systeemiä, sillä heillä riittää ruutuvihko lampolassa. Korvamerkkitkin ovat paremminkin tila- kuin valtakuntajäljitettäviä. Hänen rekisteriin koodaamallaan karitsoilla on nyt ruotsalaiset nimet.

Rakennustöiden vuoksi viimeinen lohko tuli kylvöön kesäkuun lopulla. Se uusittiin ensimmäisen kerran vuoden 2002 raivauksen jälkeen. Totesimme, että täällä ollaan noin 500–1000 vuotta jäljessä Ruotsin peltokulttuurista. Vastaavassa tilanteessa raiviopelellä taisi olla Etelä-Ruosisissa miehillä päässä lehmän-sarvikypärä ja viikinkivene rannassa odottelemassa!

Kylvön jälkeen alkoi ensimmäisen säilörehun teko. Ei tosin samalla lohkolla, vaikka Lapissa kaikki Eino Leinon mukaan kukkiikin hyvin nopeasti. Normaalisti säilörehu tehdään laakasiiloon, mutta rakennustyön vuoksi käytin pyöröpaaliurakoitsijaa.

Tuli konkreettisesti havaituksi, että paalauksen ja laakasiilorehun työmenekissä on oikeastaan eroa vain siilon peittämisen verran eli noin viisi tuntia. Paalien ajo pelloilta vei enemmän aikaa kuin vastaavan rehumäärän käsittely silppuriketjussa. Molemmissa on siirtoihin käytössä kaksi traktoria peräkärryillä.

Punnitusta ja heinäntekoa

Tutustutin harjoittelijan myös tuotoseurantajärjestelmään ja punnitimme, paitsi syntymä-, myös neljän kuukauden painoja. Samalla valittiin heinäkuun teuraserä. Maria tallensi syntyneiden karitsojen ja punnitusten

KÄÄNNÄ

Ostamme teuraslampaita ja vuohia.

- teurastus
- lihanleikkuu ja tyhjiöpakkaus
- myös rahtityönä

Teurastamo ja lihankäsittelylaitos

Polson Lammas Oy

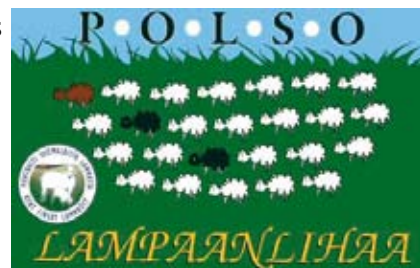
käyntios. Lestintie 1855

69410 Sykäräinen

Eero Polso, p. 0400 892 198

postios. Ojennustie 1

69410 Sykäräinen

Kaikki villan leikkaamiseen

Terien teroitus 12 €/pari.

Koneen huolto 24 €.

Myymme uusia teriä ja koneita.

TEROITUSPALVELU HAKKARAINEN

Ravioskorventie 173, 19700 Sysmä

Puh. 050 574 4634

Harjoittelupaikaksi ei kelpaa mikä tahansa

Maatalousalan oppilaitoksilla on laajat listat harjoittelutiloja oppilailleen. Kuitenkin tilaa on yleensä mahdollista ehdottaa myös listan ulkopuolelta, mikäli se täyttää vaatimukset.

"Tuotannon on oltava tarpeeksi laajaa, jotta siinä riittää töitä", toteaa Hämeen ammattikorkeakoulun Mustialan yksikön maatilaharjoittelun valvoja **Rauno Laine**.

Laineen mukaan kaiken työn ei tarvitse välttämättä olla maataloustyötä, vaan myös maatilan muu toiminta, kuten matkailu kelpaa.

"Työsuojeluasioiden on oltava kunnossa, eu-tukien ehtoja on noudatettava, koneiden ja rakennusten tulee täyttää vaatimukset ja työhön tulee suhtautua turvallisesti", Laine listaa harjoittelupaikan vaatimuksia.

Harjoittelijalle löydyttävä aikaa

"Ohjausta pitää löytyä ja siitä vastaavan on oltava pääsääntöisesti paikalla. Ympäristön tulee olla turvallinen ja tukea oppimisen lisäksi harjoittelijan sosiaalista kasvua."

Ohjaajalta edellytetään myös maatalousalan koulutusta tai pitkää työkokemusta alalta.

Laineen ohjaamien amk-opiskelijoiden harjoittelu kestää sata päivää. Ohjauksen lisäksi tilojen edellytetään antavan opiskelijalle tietoja tilan tuotannosta ja taloudesta harjoittelukirjaa varten.

Ammattikorkeakoulun harjoittelijalle maksetaan 977 euron minimipalkkaa, josta vähennetään ylläpito, mikäli harjoittelija asuu tilalla. Työntantaja on myös velvollinen huolehtimaan harjoittelijan pakollisesta vakuutusturvasta.

Uusia näkökulmia ja vaihtelua arkeen

Laine ohjaa vuosittain noin 60 harjoittelijaa. Ulkomaille suuntaa yleensä vain muutama, 3-10 opiskelijaa. Tiloja on kotimaisella listalla noin 110, mukana myös muutama lammastila.

Mikäli tila on kiinnostunut harjoittelijasta ja tämän ohjaamisesta, Laine suosittelee yhteyden ottamista lähimpään maatalousalan oppilaitokseen.

Laine kehottaa tilaa ja harjoittelijaa tapaamaan ennen harjoitusjakson alkua. "Liikkeelle kannattaa lähteä mahdollisimman avoimin kortein."

Hän suosittelee selvittämään, etteivät osapuolten tavoitteet eroa liiaksi toisistaan ja suunnittelemaan harjoittelun sisältöä etukäteen.

"Harjoittelija kertoo, mitä osaa ja tila kertoo, mitä on tarjolla."

Harjoittelijan kannattaa sopivaa tilaa pohtiessaan miettiä omaa suuntautumistaan ja valita tila sen mukaan. **Terhi Torikka**

JATKUU EDELLISELTÄ SIVULTA

tiedot tuotosseurantaohjelmaan. Hän kertoi, ettei ole koulussa kuullutkaan lampaiden vastaavasta seurantaohjelmasta. Hekin punnitsevat karitsoita - ja merkitsevät tiedot lampolan ruutuvihkoon. Karitsat lähtevät kuulema teurastamoon pienempinä kuin meillä. Syyksi hän sanoi, ettei niitä kannata kasvattaa isommaksi.

Kuivaheinän korjuulle viikolle 30 osui tännekin huikea korkeapaine, eikä normaaleista iltapäiväkuuroista ollut tietoaakaan. Heinä korjataan noukivaunulla latokuivuriin, johon se levitetään lietsolla ja teleskooppijakajalla. Harjoittelija sai siis tutustua Ruotsista meille tulleeeseen kuivatussysteemiin, joka heillä on ilmeisesti kadonnut sukupuuttoon pyöröpaalauksen myötä.

Täytin koululta lähetetyt harjoittelijan arviointipaperit yhdessä Marian kanssa, sillä pakkoruotsin taidoillani ilman sanakirjaa olisi opettajilla varmaan riittänyt hilpeyttä. Kummastelimme, ettei koulusta lähteteä lomakkeita englanninkielisinä ulkomaille.

Onnistunut kokonaisuus

Maria oli hyvin tyytyväinen harjoitteluun, koska sai tehdä töitä sekä eläinten että koneiden kanssa. Viiteen viikkoon mahtui karitsointia, lannanlevitystä, kylvää, säilörehun- ja heinänteekoa, eläinten ruokintaa ja laidunsirtoja. Edelliseskän harjoittelu 400 lypsävän tilalla oli ollut pelkästään lypsyä joko aamulla tai illalla ja loppupäivä vaskoiden juottoa.

Minulle, joka työskentelen pääasiallisesti sesonkitöitä lukuunottamatta yksin, harjoittelija toi arkeen vaihtelua. Vaikka ohjeistus ja neuvominen vie aikansa, motivoitunut oppii nopeasti. Samalla tuli tarkistettua omia työmenetelmiä, opastaessa havaitsi itsekkin joidenkin rutiinien olevan oikeastaan turhia.

Koska harjoittelija oli tyttö, pysyivät koneetkin ehjinä ja työohjeita noudatettiin tunnontarkasti. Harjoittelun loppuajasta tuli tunne, että mitenkä taas selviää yksin kaikesta, minkä hän teki jo itsenäisesti ja oma-alotteisesti. Onneksi arki sujuu taas entiseen malliin – ladon lattia vain ei ole likimainkaan yhtä puhtaaksi laastu kuin harjoittelijan jäljiltä!

Working kelpien urospentuja

Piesala
puh. 040 729 3926

Maatalousopintoja Ruotsissa

Svensk Djurhållning

Opiskelen ruotsalaisessa maatalousoppilaitoksessa lehmien, hevosten, sikojen ja lemmikkien kasvatusta. Koulussa myös on kaikkia mainittuja eläimiä. Siellä toimii maitotila, jossa on 75 lypsävää. Koululla on myös 45 uuhia ja 45 emakkoa. Lisäksi on pieneläimiä, kuten lintuja, kaloja, käärmeitä ja hamstereita.

Koulun pelloilla viljellään heinät ja rehut eläimille. Peltoa on 202 hehtaaria ja metsää 115 hehtaaria. Kaikki eläimet ja pellot ovat luomua. Oppilaana saa vuoden olla mukana maatilalla eri töissä, ja koulun loputtua on valmis työelämään.

Koululla täytyy suorittaa traktorikortti, jota varten täytyy tehdä kirjallinen koe, jossa täytyy osata traktorin osia ja todistaa osaavansa huoltaa sitä. Lisäksi suoritetaan ajokoe. Kaikkia koneita, joita tarvitaan tilan töissä täytyy myös osata käsitellä.

Tilat suurempia kuin Suomessa

Keski- ja Etelä-Ruotsissa on paljon isoja maatiloja. Koska esimerkiksi maitotiloja on niin paljon, pitää tilalla olla vähintään 70-80 lehmää, että se pärjää. Monella on yli 200 lehmää ja joillakin lähes 1000. Moni maatila on siirtynyt luomuviljelyyn pärjätäkseen paremmin.

Joka tilalla on numero, joka painetaan eläinten korvamerkkeihin, jotta tiedetään miltä tilalta eläin on tullut. Eläimellä on myös oma numero maatilalla sisällä. Vain lehmille on tehty ohjelma, johon kirjataan syntyneiden ja kuolleiden määrät. Myös annetun rehun määrät kirjoitetaan ylös, samoin sairaudet. Muille eläimille ei tällaista ohjelmaa ole. Asioita kirjataan paperille, mutta niitä ei lähetetä minnekkään. Lehmien ohjelma lähetetään viikoittain eteenpäin.

Kerran vuodessa tilalla käy tarkastaja katsomassa, että paperit ovat kunnossa. Luomutiloilla on erityisen tarkat kriteerit.

Ruotsissa on myös paljon pieniä lammastiloja. Lampaita lienee paljon siksi, että ne voivat laiduntaa muiden eläinten kanssa, eikä niiden ylläpito maksa paljon. Myös lihan hinta on parantunut hienman.

Karitsat lähetetään teurastamolle vajaan kolmen-neljän kuukauden ikäisinä, jolloin ne painavat 30-45 kiloa. Villat heitetään usein pois.

Maria Rissanen

Oppilas Naturbruksgymnasiet Sötåsen koulussa Törebodan kaupungissa, harjoittelija Pohjois-Suomessa lammastilalla kesällä 2009
Elev på Naturbruksgymnasiet Sötåsen Töreboda, Praktikant på fårgård i Norra Finland

www.vgregion.se/sv/Naturbruk/Naturbruksgymnasiet-Sotasen

Jag går ett naturbruksprogram och inriktat mig på hästar, kor och hundar. Andra inriktningar jag har, är svin, sällskapsdjur, reptiler-pålsdjur- fiskar och fåglar. Alla djur finns på skolan, vi får även vara med på ko-och andra djurutställningar.

Skolan har egen mjölproduktion med ungefär 75 kor, 45 tackor, 40 suggor och sedan ett eget djurhus, full med smådjur, fåglar, fiskar och reptiler. Vi har även egna brevduvor som vi tävlar med. Eget jordbruk med 202 hektar åker och 115 hektar skog. Alla skolans djur-, jord- och skogsbruk är ekologisk och KRAV-märkt.

På skolan går vi kurser i hur dessa djur ska tas hand om och olika produktionsformer. När jag har gått klart min utbildning nästa vår, kan jag, om jag vill, starta eller driva en egen gård. På skolan tar vi även traktorkort, vi får helt från grunden läsa steg för steg hur en traktor ska köras, hur alla maskiner och vagnar sätts på och sköts. I teori och praktik.

Vi går alltså från 1-9 låg-mellan-och högstadiet. Sedan får vi söka vidare till ett gymnasium med våra betyg.

Större Gårdar

I södra och mellersta Sverige, där jag håller till, har vi stora mjölk-gårdar, mycket får, även svin och köttdjur. Gårdarna är oftast stora speciellt mjölk och kött gårdarna. Med tanke på konkurrensen från alla gårdar och även hur mycket åkermarker vi kan ha, måste en mjölkgård minst ha 70-80 mjölkande kor för att gå runt. Men många har över 200, en del närmar sig 1000.

Många gårdar har även börjat med ekologisk eller KRAV-märkt produktion, eftersom det ger en lite högre avkastning.

Varje gård har ett eget nummer och djurets nummer, som sitter på märkning i örat. Det brukar sättas på när kalven, lammet eller kulingen är tillräckligt stort att bära den.

Det finns inga avancerade system att skriva in allt som händer i. Jag vet att nötkreatur har ett program där alla kor skrivs in i, där man sedan skriver in kalvar, döda, sjukdomar, fodermängd, nya djur osv. Allt som hänt under en vecka ska sedan skickas vidare, så att när en kontrollant kommer, kan de se att man skött sig. Men det finns inga avancerade system för får eller gris.

Det brukar komma en kontrollant per år för att kolla att gårdarna sköter sina djur och följer regler, speciellt om man har ekologisk eller KRAV-märkt.

Det är många som har stora gårdar, men det är många som har får som hobby. De kan användas om sällskap till andra djur, kostar inte så mycket att sköta och de tar inte så mycket plats. Troligtvis är det därför just får ha blivit så populärt. Sedan efterraktas lamm mer nu för tiden, vi har väl fått nya matvanor och priset gått ner en aning.

Lamm brukar slaktas när de väger 30-45 kilo, vid ungefär 3-4 månader. Priset beror på vilken tid det är på året och kött/fett halt. Nästan ingen ull sparar, enbart det allra finaste, resten slängs.

Työharjoittelussa saksalaisella vuohi- ja lammastilalla

Teksti ja kuvat: **Leena Hildiger**

Leenä Hildigerin harjoittelupaikka löytyi Google-hakukoneen avulla Baden-Württembergin osavaltion koillisosaan sijoittuvalta "Schmidbergereiden vuohi- ja lammastilalta".

Schmidbergerin pariskunta **Sonja** ja **Franz** oli heti kiinnostuneita harjoittelijasta, joten paikka varmistui nopeasti. Ennen harjoittelua yhteyttä pidettiin sähköpostitse.

Aiemmassa harjoittelussa Röykkälän luomutilalla Leenalle kertyi kokemusta etenkin karitsointiavustamisesta ja karitsoiden ruokinnasta.

Schmidbergereiden vuohi- ja lammastila on pieni yritys, joka tuskin kahta henkilöä elättää. Pariskunta pyörittää tilaa kokopäiväisesti, joskin isäntä työskentelee muualla keran viikossa.

Vuohia on parisenkymmentä, joista 12 lypsetään aamuin illoin 6-paikkaisella, puisella "asemalla" lypsykonetta käyttäen. Päivä alkaa täten hieman ennen seitsemää ja iltanavetta tehdään puoli kuuden aikoihin. Lyp-

Puolet lypsettävistä vuohista lypsyasemalla

sy kestää puolisen tuntia.

Tuotokset vaihtelevat 1,5-3 litran välillä eläintä ja päivää kohti. Maito säilytetään 10 litran ämpäreissä niin sanotussa kylmäaltaassa, johon niitä mahtuu kuusi. Maitoa säilytetään korkeintaan kaksi päivää, sitten tehdään juustoa. Vuohet ovat Saksan tunnetuinta maitorotua, saksan rus-

keita maitovuohia (Bunte Deutsche Edelziege).

Merino-maalaislammas on kookas ja tuottoisa

Lampaita on tilalla noin 60, kun karitsat jätetään pois laskusta. Rotuna on yleinen merino-maalaislammas, joka on kookas ja tuottoisa, sekä tehokas maisemanhoitaja. Tilan lampaat laiduntavat suurimman osan vuodesta Adolzhausenin ympärillä olevilla jyrkillä, pensaisilla rinteillä, joita maanviljelijät eivät pysty koneellisesti hyödyntämään.

Lampaiden ansiosta siisti maisema säilyy hyvin. Ainoastaan teurasikäiset karitsat ja lypsyvuohet pysyvät navetassa, joka on entinen sikala. Rehuna on tuore niittoruoho.

Lisäksi Schmidbergereiden tilalla on kuusi sikaa. Ne ovat niin sanottuja hera-sikoja, jotka hyödyntävät juuston teon yhteydessä jäljelle jää-

Muokkaamme lampaanvuotanne
KORISTETALJOIKSI
Myyimme myös erilaisia lammasturkist tuotteita

Rantasen **NAHKA**
JALOSTAMO Ky

38600 LAVIA

<http://www.nahkajalostamo.fi>
puh. (02) 557 1065

4/2009 Lammas ja vuohi **15**

Hyvän pässin valitseminen ja ostaminen

Ostitpa pässin huutokaupasta tai tilalta, koeta aina tehdä havainnot rauhassa. Pidä pää kylmänä ja pitäydy valinnassa tosiasioissa.

” Muistisääntö kivesten tarkistukseen: Big is beautiful, Resilience respectable, Motility meaningful, Softness suspicious! (= Iso on kaunista, kimmoisuus kunnioitettavaa, liikkuvuus tärkeää, pehmeys epäilyttävää).

”

Älä ujostele. Katsele rauhassa. Seuraa, huomaatko kutinaa, vaikuttaako pässi aggressiiviselta, tai hermostuneelta. Terveen pässin tulee olla kiinnostunut ympäristöstä ja reagoida ulkopuolisiin virikkeisiin, kuten liikkeeseen ja ääniin. Katsele pässiä liikkeitä: niiden tulee olla normaalit ja luontevat. Tarkista jalat: huonosti hoidetuilla jaloilla voi olla vaikea astua ja lukuisat arvet voivat olla merkki perityistä huonoista jalka-asennoista.

Pään tulee olla pässimäinen, maskuliininen. Koeta välttää päsejä, joilla on päähaavoja (pohdi ainakin, ovatko ne merkki liiasta aggressiivisuudesta).

Silmien tulee olla kirkkaat ja ilmeen kiinnostunut. Niistä ei saa valua limaa, eivätkä ne saa vuotaa runsaasti kirkasta nestettä. Tarkista, että pässillä ei ole sisäänpäin kääntynyttä silmäluomea (tai arpea sen leikkauksesta).

Korvien tulee olla pystyssä ja eloisat. Niissä ei saisi olla kyhmyjä tai jälkiä raapimisesta, eivätkä ne saa olla turvoksissa (korvamerkkit saattavat aiheuttaa ongelmia korvassa).

Suun ympäristön tulee olla siisti. Siinä ei saa olla rupea tai rakkuloita.

Avaa suu ja kuntoluokita

Tarkista hampaat levittämällä ylä- ja alahuulia erilleen. Etuhampaiden tulee koskettaa yläleuan ”hammastyynyä”. Tarkista ettei pässillä ole liian lyhyt ylä- tai alaleuka. Varsinkin jos aiot ostaa aikuisen pässin, tarkista poskihampaat kuljettamalla sormeasi poskea pitkin, painamalla kevyesti hampaita. Jos poskihampaissa on ongelmia, pässi todennäköisesti reagoi.

Villan tulisi olla hyvässä kunnossa. Villattomia alueita ei tulisi olla. Älä osta pässiä, joka jatkuvasti kyhnyttää itseään johonkin. Varmista, että pässillä ei ole ulkoloisia.

Ulosteen tulee olla papanoita ja takapäin siisti. Virtsasuikun pitää olla normaali, eikä villa saa olla peniksen ympärillä märkää. Peniksen ympärillä ei myöskään saa olla ihottumaa.

Hengityksen tulee olla säännöllistä, eikä siihen saa liittyä ääniä. Yskää ei saa olla.

Tee kuntoluokitus. Varsinkin, jos pässi on pian aloittamassa työt, se ei saa olla liian lihava (kuntoluokka ei yli 4) eikä liian laiha (kuntoluokka ei alle 3). Tarkista selkäranka ja selän lihakset: tunnustele selkäranka sormilla niskasta häntään. Jos pässi reagoi, se voi merkitä selässä olevaa ongelmaa.

Jalat ylös

Helpoin tapa tutkia jalat on nostaa ne yksitellen ylös. Tarkista, ettei niissä ole vaurioita tai rupia. Perinnölliset asentoviat jaloissa voi nähdä huolellisella tarkastelulla. Vältä päsejä joilla on erittäin vento vuohinen, sisäänpäin kääntyneet varpaat tai pihtipolvet. Nämä voivat aiheuttaa myöhemmin ontumista.

Pässin tulee seistä suorassa hyvillä sorkilla, ei vuohisilla. Pässillä tulisi olla hyvät, suorat jalkapöydän luut eikä sorkkien väli saisi olla liian ahdas. Sorkkien tulee olla siistit ja oikean pituiset.

Tutki myös kivekset, mutta tee se hellävaraisesti. Niiden tulee olla yhtä suuret, tuntua kiinteiltä, mutta ei kovilta eikä veltoilta. Kivesten tulee liikkua vapaasti kivespusseissa. Turvotuksia ei saa olla.

Kun ostat pässin, muista vielä: Tarkista omistajalta, että pässiltä on häädetty sisäloiset. Kun viet pässin kotiin, laita se ensin 3-4 viikon ajaksi karanteeniin ja vasta sitten muun katraan joukkoon.

Käännetty, mukaillen kirjasta The Sheep Keeper`s Veterinary Handbook / Agnes Winter ja Judith Charnley, luku Choosing and Buying The Best Ram

Lammasasiat pyörivät mielessä silloin tällöin eläkepäivilläkin

Pitkän uran suomalaisen lammastalouden kehittämiseksi tehnyt Ulla Savolainen on viettänyt ansaittuja eläkepäiviä kohta vuoden verran. Aika on kulunut nopeasti, eikä töihin ole ikävä, vaikka lampaat silloin tällöin mieleen eksyvätkin.

Teksti ja kuva: **Terhi Torikka**

Ullan seuraaja, **Pia Parikka**, on tehnyt lammastalouden kehityspäällikön hommia reilun vuoden. Ulla Savolaisen mukaan puhelut edeltäjälle ovat vähentyneet jo jokin aika sitten.

Eläkkeelle laskeutuminen oli pehmeä, sillä Savolainen ja Parikka tekivät jonkin aikaa töitä yhdessä. Lisäksi Lammasyhdistyksen 10-vuotis historiikki työllisti vielä marraskuulle asti.

”Soittelimme pitkin talvea, ja saa minulle soittaa edelleen. Mielelläni kommentoin, jos halutaan.”

Savolainen muistaa hyvin, että kehityspäällikön paikka on tavallaan melko yksinäistä työtä. ”Kyllä se paikoin itsensä kanssa keskustelemista oli. Toivottavasti Pia saa yhdistyksen hallitukselta ja ProAgrialta tukea.”

Savolainen kertoo seuraavansa yhä lammassasioita suurella mielenkiinnolla. Hän toivoo, että esimerkiksi pässihuutokaupan erilainen järjestely onnistuu.

”Olisi hyvä saada pässejä etelästä pohjoiseen, ja harvinaisempiakin linjoja liikkeelle.”

Muutokset tapahtuvat hitaasti

Moni asia on lammassektorilla pysynyt muuttumattomana jo pitkään. Tällainen on esimerkiksi keinosiemennys. ”Se on iäisyysjuttu, ollut esillä jo ennen kuin aloitin työt”, Ulla naurahtaa.

Hän ei usko, että vatsan kautta tehtävälle laparoskopialle olisi tule-

Ulla viettää Helsingin asunnossaan aikaa lähinnä talvisin, kesällä hän viihtyy miehensä kanssa maalla.

vaisuutta ainakaan tilatasolla tapahtuvassa siemennyksessä.

”Lammastaloudessa on kehitettävää paljon, mutta tekijöitä vähän”, hän harmittelee.

Savolainen pitää hankkeiden merkitystä lammastaloudelle suurena.

”Niillä saadaan aina jokin asia eteenpäin, ne piristävät ja niiden kautta luodaan kontakteja.”

Myös retket ovat tärkeitä. ”Siellä nähdään muiden toimintatapoja ja ympäristöjä. Niistä jää aina jotakin kytämään mieleen.”

Ongelmana Savolainen näkee muun muassa lammastutkimuksen puutteen.

Savolainen toivoo, että niin sanottu ”karitsointipakko” lisäisi teuraskaritsojen määrää, sillä lihalle riittää kysyntää. Myös teuraskaritsojen tuen hän näkee hyvänä.

”Painoraja on hyvä, kunhan tukea ei sidota rotuun.”

Tyttären poika ajatusten keskisteessä

Heinäkuusta lähtien lampaille on ollut Savolaisen mielessä yhä vähemmän sijaa. Ajatukset ovat nimittäin

siitä lähtien pyörineet lähinnä ensimmäisen lapsenlapsen ympärillä.

Ajankäytöllisiä ongelmia ei ole ollut muutenkaan, sillä Ulla hoitaa miehensä kanssa vakituisen asuntonsa lisäksi myös kummankin kotipaikkoja Hollolassa ja Yläneellä.

Silloin tällöin Ulla myös kokkaa lammasta, kotimaista tietenkin.

”Vaikka se maksaisi mitä”, hän totetaa painokkaasti.

REHU-ÄSSÄ OY

• **LAMMASKIVENNÄISIÄ myös luomutuotantoon hyväksytyt.**

• **NUOLUKIVET myös luomutuotantoon hyväksytyt.**

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

Käytännön vinkkejä lampaiden merkintään

Tilakäyntejä tehdessä on tullut vastaan monenlaisia tapoja merkitä lampaita. Usein on yhdessä tilanväen kanssa mietitty mikä olisi paras ja järkevin tapa.

Milla Alanco
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Merkin oikea kiinnittäminen on ensiarvoisen tärkeää. Väärin kiinnitetty merkki häiritsee eläintä, putoaa helposti tai tulehtuu. Pudonneesta merkistä ei hyödy kukaan.

Aidat ja muut rakenteet

Käytännön kokemusten perusteella merkki tulee kiinnittää mahdollisimman lähelle päätä, korvan keskikohdasta eläimen päähän päin. Mielellään sellaiseen kohtaan korvaa, jossa ei ole kaarevuutta. Lenkkimallisissa merkeissä, kuten micro ja pat, tulee jättää korvalle kasvuvaraa karitsalle kiinnitettäessä.

Erilaiset aita- ja ruokintapöytä-rakenteet vaikuttavat merkkien pysymiseen. Esimerkiksi verkkoaitaan merkkejä repeää kesän aikana, sähköaita on selvästi parempi. Olen myös nähnyt, että verkkoaidan sisälle on laitettu lisäksi n. 40-50 sentin korkeudelle sähkölanka. Jos laitumella on riittävästi syötävää, eläimet eivät helposti kurkota ruohoa aidan toiselta puolelta. Sisällä ruokintapaikkojen riittävä määrä ja leveys vähentävät ryntäilyä ja tungosta, jolloin merkit eivät ole niin suuressa vaarassa pudota.

Myös karsinoiden riittävä kuivittaminen on tärkeää. Bakteerit lisääntyvät kosteassa ja likaisessa, mikä li-

Alumiini ja combi

Alflex

Mikromerkit väärinpäin

Erilaisia tapoja käyttää merkkejä hyödyksi:

- Eri väriset merkit uuhi- ja pässi karitsoille
- Uuhille kaksi merkkiä ja pässille yksi
- Eri väriset merkit eri roduille esim. sininen suomenlampaille, keltanen texeleille ja vihreä risteytyksille.
- Eri vuosina syntyneet karitsat merkitään eri värisillä merkeillä.

sää korvamerkeistä aiheutuvien tulehdusten määrää. Märkä laidun ja juuri kiinnitetty merkki on huono yhdistelmä. Mikäli korva kuitenkin tulehtuu, voi ensin yrittää putsata sitä ja laittaa siihen desinfioivaa ja haavaa kuivattavaa ainetta. Mikäli tulehdus on paha, merkki voidaan joutua poistamaan. Eläimen tulee kuitenkin olla tunnistettavissa. Silloin on toivottavaa, että toisessakin korvassa on eu-merkki.

Merkkien vertailua

Merkkimalleja on neljä, jokaisella niistä on omat kannattajansa.

Ensimmäisenä markkinoille tulleen Alflexmerkin käyttöä vähentää kallein hinta. Lisäksi korvan läpi menevä osa on melko iso ja paksu, sitä ei voi suositella pienelle karitsalle. Hyvä puoli on isot numerot.

Pat-alumiinimerkistä on monenlaisia käyttökokemuksia. Merkki tulee

osata kiinnittää oikein, jotta korvan läpi menevä osa halkeaa kunnolla, muuten se ei pysy. Väärään kohtaan laitettuna aiheuttaa myös tulehduksia.

Hyvä puoli on, että merkkiä voi käyttää pienellekin karitsalle. Pieni-

en numeroiden takia eläin pitää ottaa kiinni numeroa luettaessa. Eritään huono puoli on tarkistenumeron puuttuminen. Tarkistenumeroja pitää siis pyörittää mukana paperilla, mikä aiheuttaa lisätyötä. Alumiinimerkkiin ei myöskään saa käyttökorvanumeroa painettuna. Moni tila käyttääkin fi-tunnuksen neljää viimeistä numeroa eläimen "käytönumerona".

Kolmion muotoinen Minicombi-merkki on osoittautunut toimivaksi vaihtoehdoksi monella tilalla. Parhaita puolia ovat isot numerot, jotka pystyy lukemaan puhtaasta merkistä ilman eläimen kiinni ottamista. Jois-

KÄÄNNÄ

PUTKISALON DORSET

Myymme ultraäänimitattuja ja rakennearvosteltuja dorset jalostuseläimiä
Susanna Nuutinen ja Mikael Westersträhle 050 340 5130 www.putkisalo.fi

sain tapauksissa numeromuste on haalistunut huolestuttavan paljon. Merkin voi kiinnittää pienellekin karitsalle, jos sillä on riittävän isot korvat. Tämä sopii myös tiloille, joilla aluksi laitetaan muut tunnisteet ja myöhemmin lisätään eu-merkit.

Micromerkki on lisännyt suosiotaan viime aikoina. Merkin hyviin puoliin kuuluu laaja värivalikoima ja pieni koko. Eu-tunnuksen numerot ovat harmillisen pieniä, joten tarvitaan riittävästi valoa ja hyvät silmät että näkee lukea sen. Kolmoset, kassit ja kuutoset saattaa lukea väärin, jos ei putsaa merkkiä tarkasti ennen lukemista. Merkin voi laittaa kaiken rotuisille karitoille jo pienenä. Pihdit on tehty muovista joten löystyesään ne eivät toimi kunnolla, tällöin merkin piikki ei mene pohjaan vaan

Lainaus Eviran nettisivuilta:

Jokainen lammas ja vuohi on merkittävä Eviran hyväksymillä korvamerkeillä (poikkeuksena ennen 9.7.2005 syntyneet eläimet). Merkit on kiinnitettävä ennen eläinten siirtoa syntymäpitopaikasta, mutta kuitenkin viimeistään 6 kuukauden ikäisenä. Eläintenpitäjä on vastuussa eläintensä asianmukaisesta merkitsemisestä. Merkitsemätöntä tai puutteellisesti merkittyä eläintä ei saa luovuttaa tai siirtää pitopaikasta, vastaanottaa uuteen pitopaikkaan tai ottaa kuljetettavaksi tai teurastettavaksi.

vääntyy kiinnittämisen yhteydessä.

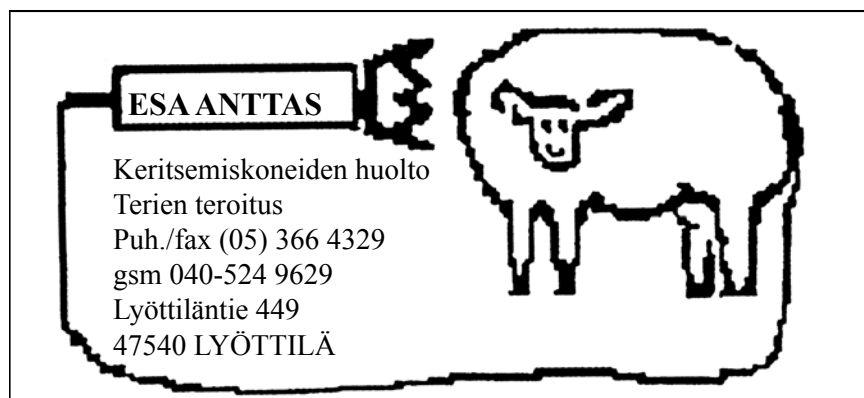
Merkeissä on eroja myös siinä, luetaanko numerot lampaan edestä vai takaa. Toiset tilat haluavat että numerot voi lukea edestä ja toiset takaa (esimerkiksi vaa'assa). Mikro-merkissä käyttökorvanumero on takapuolella, kun taas minicombissa on etupuolella. Jo merkkejä tilattaessa kannattaa miettiä, miten niitä halutaan lukea. Merkkejä ei tule kiinnit-

tää "väärinpäin" koska se vaikuttaa niiden pysymiseen.

Merkit kannattaa laittaa heti pienille karitoille. Tällöin eläin saa heti syntyessään numerot, joita se käyttää koko elämänsä. Loveaminen ja muut lisämerkit lisäävät työtä ja kustannuksia. Uuhikaritoille voi olla järkevää tilata heti merkit molempiin korviin, koska niistä kuitenkin jätetään enemmän pitoeläimiä kuin pásseistä. Eri värejä kannattaa hyödyntää. Merkin numeroiden lukemisessa pitää olla tarkkana.

Tarkat ohjeet lampaiden ja vuohien merkitsemisestä ja rekisteröinnistä löydät internetistä www.evira.fi

Lisätietoa antaa myös lammas ja vuohi asiakaspalvelu:
Puh. 020 690 990
Fax. 020 747 2203
lammasvuohi@mloy.fi

Lammas- ja vuohitilaneuvojat *sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi*

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, *Kaie Ahlskog*, puh. 0400 731 811

Tallennukset ja todistukset: *Merja Hietamäki*, puh 050 345 5449

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, *Sari Heltelä-Auvinen*, puh. 020 747 3602

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, *Milla Alanco*, puh. (06) 416 3435, matka 040 706 0558

Oulu ja Kainuu

ProAgria Oulu, Ylivieskantie 147, 85500 Nivala, *Marketta Sarja*, puh. (08) 442 620, matka 040 845 3590

Lappi

ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Keminmaa, *Armi Uljua*, puh. 020 747 2736

Åland

Ålands Hushållningssällskap, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304

Kerstin Lundberg, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, Elävä EUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com

Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. (041) 459 6657

Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax

Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967

Lampaanjalostus ei olekaan salatiedettä

Viola Fredin

www.lammastila.com

Jalostuskoulutus osoitti, että kattras kannattaa valita huolella alusta asti, eikä jalostus ole pelkästään puhtaiden rotujen etuoikeus.

Keski-Suomen Lampureiden Tarvaalassa järjestämässä koulutuksessa kehityspäällikkö **Pia Parikka** valotti jalostuksen saloja. Kotieläinten jalostustiedettä pääaineenaan yliopistolla opiskellut Parikka osasi yksinkertaistaa esimerkkien avulla niin ominaisuuksien ja värien periytymistä kuin sukusiitosastettakin.

Jalostus kiinnostaa, sillä paikalle oli tullut 17 tiedonjanoista jopa 300 kilometrin päästä ja keskustelua virisi hyvin. Mukana oli jokseenkin kaikkien Suomessa tavattavien lammasarotujen kasvattajia.

Jalostus ei ole pelkästään puhtaiden liharotujen yksinoikeus. Samat lainalaisuudet koskevat pitkälti alkuperäisrotuja ja risteytyskaritsoitakin.

Alusta asti hyvillä aineksilla

Jalostus ei ole päällimmäisenä mielessä, kun aloitteleva lampuri suunnittelee muutaman lampaan ostamista tarkoituksena laajentaa pikkuhiljaa. Jos muutamasta uudesta halutaan kasvattaa peruskattras, laatuun kannattaa kuitenkin satsata alusta asti.

Ensimmäisten uuhien ja pässin ominaisuuksille rakentuvat muun muassa tulevien karitsoiden kasvunopeus, villanpituus, taljankiilto ja lihaksikkuus. Ei siis ole yhdentekevää, millaisilla eläimillä lähdetään liikkeelle, etenkin jos on tarkoitus rakentaa elinkeino.

Jalostuseläimiin sijoitettu hinta kasvaa korkoa kuin sijoitus vuosien ja karitsointien myötä. Edullisten poistouuhien hankinnalla tehty ”säästö” toimii päinvastoin eli periyttää ehkä juuri poistoon johtaneet huonot ominaisuudet.

Kun katraan tasoa halutaan parantaa, nopein tapa on hankkia hyvä

pässi. Sen osuus on puolet kaikkien syntyvien karitsoiden perimästä. Hitaampaa ja kalliimpaa on tehdä rankkaa vuosittaista karsintaa uuhissa ja jättää parhaat uusiksi emiksi.

Vertailu kertoo todellisen tason

Jotta tiedettäisiin varmasti, mitkä eläimistä ovat huippuja, tarvitaan vertailua lampaiden ja tilojen kesken. Lampurin tekemät 3 päivän, 6 viikon ja 4 kuukauden punnitukset syötetään WinLammas ohjelmaan. Ne toimivat indeksien perustana. Lisäksi tarvitaan ultraäänimittauksen tietoja karitsan selkälihaksen paksuudesta ja sekä EUROP-rakennearvostelu, jotka lammassuoritus tekee.

Karitsat ovat keskimäärin vanhempiensa keskiarvoja. Lihantuotantoindeksiä 100 omaaville uuhille hankittu 120 indeksiin huippupässi nostaa syntyvät karitsat 110 tasolle.

Arvo 100 on merkki siitä, että kyseisen lammassuoritus on omassa vertailuryhmässään keskitasoa, 110 arvoon yltää vain joka kuudes mittauksissa mukana oleva lammassuoritus ja 120 arvon saavuttaa vain yksi neljästäkymmenestä. 120 on siis erityisen hyvä yksilö. Se selittää myös sen, miksi mitatut, punnitut ja hyvät indeksit saaneet jalostuseläimet ovat kalliimpia.

Indeksien arvosteluasteikon muodostavat koko maan mittauksissa mukana olevat kattras. Kaikkien eläinten, myös kuolleiden, kaikki tiedot huomioidaan indeksien laskennassa. Koska mitatut arvot yleensä vuosi vuodelta paranevat, arvostelu tiukenee jatkuvasti. Alkuperäisrodut, texel ja tuontirodut muodostavat jokin oman arvosteluryhmän, joiden välisiä vertailuja ei ole mielekäästä tehdä.

Ilman neuvojan tai tekniikan apua omaa kattrastaan silmäilevä lampuri voi hyödyntää seuraavia periytyvyystietoja:

4 kk paino	38 %
selkälihaksen pinta-ala	49 %
turkiksen kiilto	21 %
villan pituus	67 %
villan hienous	56 %
vuonuekoko	5 %

Lihaksikkaat vanhemmat saavat suurella todennäköisyydellä lihaksikkaita jälkeläisiä, kun taas vuonuekokoa on vaikea saada nousemaan valitsemalla. Sattuman tai mutaation vaikutuksella on aina pieni mahdollisuus.

Etujen lisäksi jalostuksen geeniperimää kaventava vaikutus voi olla uhka. Se on muistettava erityisesti lammassuorituksissa, joita on vain muutamia satoja yksilöitä.

Jalostamisessa on kyse vuosien, jopa vuosikymmenten päämäärätietoisesta työstä, vauhti on lampurin päätettävissä. Euroiksi muuntuvaa satoa korjaavat paitsi lampuri, myös lampaanostajat ja tilanpitoa jatkava sukupolvi vielä vuosien kuluttua.

Kantakirjaus täydentää tuotosseurantaa

Pitkän hiljaiselon jälkeen lampaiden kantakirjaus on taas käynnistynyt. Kantakirjattavat eläimet arvostellaan kattavasti rakenteen, koon, villan, sikiävyyden ja emo-ominaisuuksien osalta, ja eläimet jaotellaan ominaisuuksien suhteen kantakirjan arvoluokkiin. Eläimen kantakirjatiedot täydentävät tuotosseurantaa, ja eläimestä saadaan muodostettua laaja kokonaiskäsitys.

Lampaiden ja vuohien kantakirjauksella on Suomessa pitkät perinteet, sillä nykyinen kantakirja avattiin lampaiden osalta jo vuonna 1922. Myös vuohien kantakirjaus aloitettiin jo vuonna 1928. Ensimmäinen lääninlampuri nimettiin kuitenkin jo vuonna 1742 Poriin, kertoo ProAgria Pirkanmaalla lammasyritysneuvojana työskentelevä **Kaie Ahlskog** lammassneuvonnan alkuvuosista.

Ennen nykymuotoisen tuotosseurannan käyttöönottoa lampaita kantakirjattiin varsin vilkkaasti. Ennen vuotta 1994 oli kantakirjattu 8 000 pässiä ja jopa 33 000 uuhia. ”Laskelmieni mukaan tämän jälkeen on kantakirjattu 126 pässiä ja 105 uuhia”, kertoo Ahlskog. Vuohiakin on kantakirjattu pienimuotoisesti. Kantakirjassa on yhteensä 250 kuttua ja 16 pukkia.

Hyvä on hyvä huomennakin

Lampaiden kantakirjan pääsyvaatimuksiksi nimettiin Lammastalouslehdessä 1/1950 hyvä ruumiinrakenne, puhdas väri, korkea sikiävyys sekä tasainen ja hieno villa. Lisäksi eläimen tuli täyttää kokoa koskevat vaatimukset. Nämä vaatimukset ovat edelleen ennallaan, paitsi sikiävyydessä vaatimustaso on laskenut, ku-

Kuva: Pia Parikka

Maila Maula arvostelee uuhia.

vaa Ahlskog kantakirjauksen nykyisiä vaatimuksia.

Nykyinen kantakirjaohjesääntö lampaille ja vuohille on laadittu EU:n liittymisen yhteydessä vuonna 1995, ja se noudattelee eläimen laatua mittaavien ominaisuuksien osalta alkuperäisen kantakirjan pääsyvaatimuk-

sia. Erityinen Valioluokka on Turkisluokan lailla jäänyt kuitenkin vuosien varrella pois käytöstä, ja nyt lampaat jaotellaan kolmeen arvoluokkaan rakenteen (R), koon (K), villan (V), sikiävyyden (S) ja emo-ominaisuuksien (Kt) suhteen. Sulkeissa mainittuja lyhenteitä käytetään Kantakirjatodistuksessa.

Rakenne kuntoon kantakirjauksella

”Joitakin vuosia sitten lampaiden jalostuksessa panostettiin laatuun, jota mitattiin lähinnä kasvunopeudella ja 4 kuukauden indeksillä”, kertoo **Matti Koivisto** Lihasulan jalostuslampolasta. ”Lampaiden rakenne on kärsinyt indeksijalostuksesta. Kantakirjaus täydentää tuotosseurannan indeksilaskentaa rakenteen, sikiävyyden ja emo-ominaisuuksien suhteen”, jatkaa Koivisto. Hän toivoo kantakirjauksesta uutta perustyökalua lammassneuvojen työkalupakkiin. ”Kantakirjauksesta saadaan hyödyllistä lisätietoa jalostuseläinten valintaan.”

Neuvojen taidot elvytetty

Pitkän linjan lammassneuvoja, Suo-

Kantakirjattujen lampaiden lukumäärä vuosina 1923-1987

Lampaiden kantakirjauksen juuret yltävät Suomessa aina 1920-luvulle. Toiminta on ollut vilkkainta 1940-luvulla sekä 1960-luvun lopulla. Valtaosa kantakirjatuista eläimistä on ollut uuhia.

men Lammasyhdistyksen kunniajäsen **Maila Maula** on kantakirjannut muutamia tuhansia lampaita pitkän neuvoauransa aikana. Maulan huippu-terävä lammassilmä muistetaan yhä. Hänellä oli tapana kirjata lampoloissa havaintojaan mustakantiseen vihkoonsa, ja etsiä katraisiin oma-aloitteisesti uuhien puutteita täydentäviä astutusparia toisilta tiloilta.

Maula perehdytti nykyistä neuvoja-kaartia kantakirjausarvostelun saloihin Kangasalla alkusyksystä järjestetyssä kantakirjauskoulutuksessa. Arvostelu kävi edelleen tottuneesti. Vanhat opit sekä arvostelun niksit siirtyivät jälkipolville tehokkaasti. ”Katsokaa ensin yleisilmettä. Miltä eläin näyttää?”, aloitti Maula lammassuomien perehdyttämisen kantakirjausarvosteluun. ”Muistakaa, että mittaamme eläintä, emme villoja”, hän ohjeisti rungonmittauksessa. ”Likarajan sijainti ker- too paljon villan tiheydestä.”

Maula kommentoi arvosteltavien lampaiden rakennetta tyynen asiantuntevasti. Tunteilulle tai kaunistelulle ei ollut sijaa, vaan rakenne todettiin sellaisena kuin se oli. Kantakirjaus vaatii rohkeutta sekä neuvojalta, että eläimen omistajalta. Neuvojan on uskallettava tarttua myös eläinten puutteisiin, ja omistajan on kyettävä sulattamaan kehujen lisäksi myös kritiikkiä. Tosiasioiden tiedostaminen on eläinaineksen parantamisen ensiaskel.

Aiemmin lampaiden kantakirjaus- tuloksia ei ole julkistettu, eikä niitä ole tallennettu sähköisesti. Jatkossa tilanne tulee muuttumaan. Tavoitteena on julkaista kantakirjatiedot Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivuilla, jotta arvostelutietoja päästäisiin hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti. Kantakirjauksen suositushinta tilakäynnin yhteydessä on 20 euroa/eläin.

Lähteet:

Lammastalous, N:o 2, sivu 22, 1950
Lampaiden kantakirjaohjeääntö, 1995

Lampaat kiinnostivat Farmarissa

Kun Farmari 2009:n ovet aukesivat Kokkolassa heinäkuun viimeisenä torstaina, alkoi lammassosastolla neljä päivää kestänyt kuhina. Messuyleisöä parveili lammassaitausten ja näyttelykehän ympärillä, kun alaa esiteltiin ja mestaruuksia ratkottiin.

Lampaat ja vuohet kuuluvat Farmarin vakituisiin esiintyjiin. Eläimet puolustavat hyvin paikkaansa näyttelyssä, sillä ne vetävät puoleensa niin alan tositekijöitä, kuin pörheistä märehitijöistä innostuneita kaupunkilaisiakin. Ja mikäs oli lampaiden ja vuoheen Farmarissa ollessa, sillä Keski-Pohjanmaan Lammaskerho oli rakentanut niille talkoilla huppean hotellin. Näyttelykarsinasto siirtyi Farmarin jälkeen kerhon käyttöön tulevia tarpeita varten. ProAgrian puolesta lammassosastosta vastasi lammastilaneuvoja **Milla Alanco**.

Messuyleisö pääsi tutustumaan maamme suosituimpiin lammassotuihin todella monipuolisesti: valkea, ruskea ja musta suomenlammas, texel, kainuunharmaa, oxford down, dorset ja rygja olivat edustettuina. Lammassotuja ja vuoheita esiteltiin kotieläinkentän näytöskehässä päivittäin, ja rotuesittelyt vetivät mukavasti kansaa lehtereille ja kehän laidalle.

Rotuesittelyjen jälkeen lammassosastolle tulvahti lampaista ja vuoheista innostunutta messuyleisöä sankoin joukoin, ja karsinaston kupeeseen sijoitettujen messupöytien ympärillä käytiin paitsi vilkasta kauppaa, niin myös keskustelua muun muassa lammastalouden aloittamisesta, lampolarakentamisesta, eläinten merkintäsäädöksistä, talousasioista ja maisemanhoidosta. Puitteet hedelmälliselle keskustelulle olivat erinomaiset, sillä sekä Keski-Pohjanmaan Lammaskerho, ProAgrian lammassuomonta, Lammas & vuohi -lehti että Suomen Vuohiyhdistyksen majailivat sopivasti saman katon alla. Erityisesti aloittelevat lampurit saivat lammaskeskittymästä monipuolista ja käytännön kokemuksilla höystettyä tietoa alasta.

KÄÄNNÄ

Kuva: Pia Parikka

Suomenlammas on reilun 8 000 tuotosseurantaauhen voimin maamme yleisin lammassotu. Rodun edustajia esittelee Taisto Jylhä.

Kerittyä & karstattua

KOONNUT Pia Parikka

Kuva: Pia Parikka

Vasta viisivuotias Nuutti Haipus kesytti Nanni-karitsansa lisäksi myös tuomariston.

Marko Käsälän tottuneet otteet veivät kerintämestaruuden jälleen Äänekoskelle.

Myös suomenvuohet olivat itseoikeutetusti mukana Farmarissa, ja yleisö pääsi tutustumaan vuohenmaidontuotantoon kuttujen lypsynäy tösten yhteydessä. Lisäksi yleisölle tarjottiin vauhtia ja vaarallisia tilanteita sekä saumatonta ihmisten ja eläinten välistä yhteistyötä lampaiden paimennusnäytöksissä.

Kuva: Pia Parikka

Lapset kesyttivät karitsoita

Pikkulampurit kokoontuivat Karit-sankesyttäjä kilpailussa yhteen kisailun ja hauskan yhdessäolon merkeissä. Oli riemukasta ja liikuttavaa katsoa lasten ja karitsoiden välistä yhteistyötä kilparadalla. Pukeutukseen oli myös todella panostettu, ja usein karistan ja sen kesyttäjän asusteet, värisävyt ja tyyli oli suunniteltu viimeistä piirtoa myöten yhteensopiviksi.

Lampaista kerittiin kilvan

Valtakunnan ykköskeresitsijät kokoontuivat ottamaan mittaa toisistaan Lampaankerinnän suomenmestaruuskilpailuihin Farmarin viimeisenä näyttelypäivänä. Kilpailu oli järjestyksesssä 28., eli keritsimet ovat puhuneet SM-tasolla vuosittain aina vuodesta 1982 alkaen.

Puolustavalla mestarilla Marko Käsälällä oli alla jo yhdeksän peräkkäistä mestaruutta, ja hän on voittanut omakseen jo kolme kiertopalkintoa. Käsälän haastajiksi oli ilmoit-

Karitsan kesyttäjä –kilpailun tulokset

Tuomarit: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Pia Parikka, ProAgria Keskusten Liitto

SARJA 1: alle 10 v. lapset

1. Nuutti Haipus 5v., Kiiminki
suomenlammaskaritsa: Nanni musta-valkokirjava
2. Tytti Jyrinki 8v., Kalajoki
suomenlammas-rygja -risteytyskaritsa: Jääkukka musta-valkoinen
3. Hakomäki Siiri 7v., Ylistaro
suomenlammaskaritsa: Täplä valkoinen
4. Eero Jurva 7 v., Tervola
suomenlammaskaritsa: CocaCola musta
5. Hakomäki Venla 5 v., Ylistaro
suomenlammaskaritsa: Vappu musta

SARJA 2: yli 10 v. lapset

1. Niina Jurva 11 v., Tervola
suomenlammas-rygja -risteytyskaritsa: Jääkukka musta
2. Elin Enholm 12 v., Kristiinankaupunki

Lampaan kerinnän Suomennestaruuskilpailu 2.8.2009, Kokkola, Farmari 2009

Tuomarit: John Dahlin ja Milla Alanco

Kilpailijan nimi, sija	Kerintäaika 0-30 pistettä				Kerinnän tasaisuus 0-20 pistettä			Haavat 0-10 pistettä		haava keski- arvo	Tulos 0-60 pist yht.
	Lammas 1	Lammas 2	Aika Yht	Pisteet	Lammas 1	Lammas 2	Pisteet	Lammas1	Lammas 2		
1. Marko Käsälä Äänekoski	1,27	1,39	3,06	30	9	9	18	8	10	9	57
2. Revahl Jan-Erik Övermalax	2,47	2,30	5,17	26	9	9	18	10	10	10	54
3. Perälä Petteri Alajärvi	2,52	2,39	5,31	25	8	8	16	10	10	10	51
4. Rauno Pohjasen- aho, Keminmaa	2,27	2,27	4,54	28	6	6	12	10	10	10	50
5. Henry Järä Huittinen	2,47	2,30	5,57	25	9	9	18	6	6	6	49

tautunut neljä kilpailijaa: Henry Järä, Petteri Perälä, Rauno Pohjasenaho ja Jan-Erik Revahl.

Arvosteluperusteet ja -pisteitys olivat ennallaan. Kerintäajasta saat-
toi saada enintään 30, kerinnän ta-
saisuudesta 20 ja haavattomuudesta
10 pistettä. Maksimipistemäärä oli si-
ten 60 pistettä. Kuka kilpailija keritsi
erikseen kaksi lammasta, ja kokonais-
pistemäärä muodostui osapisteiden
summasta. Kerinnän SM-kilpailujen
tuomareina toimivat tänä vuonna
Milla Alanco ja **John Dahlin**.

Moninkertainen mestari piti tänä-
kin vuonna pintansa, eli Lampaan-
kerinnän Suomenmestaruus matka-
si Marko Käsälän mukana Ääne-
koskelle. Edellisen vuoden kuuden
pisteen kaula toiseksi tulleeeseen
kaventui kuitenkin kolmeen pistee-
seen. Tiukan kilpailun kakkoseksi
kiilasi Jan-Erik Revahl tyylipuhtaalla
ja nopealla suorituksellaan. Sijoista
3.-5. käytiin kiivas kamppailu, sillä
kilpailijat sijoittuivat yhden pisteen
välein.

Lämpimät kiitokset kilpailijoille,
järjestäjille, tuomareille, sponsoreille
sekä kerittävien lampaiden omistajille
ja tietysti yleisölle jännittävästä kilpai-
lusta. Ensi vuonna keristimet puhu-
vat SM-tasolla Mikkelissä. Tervetuloa
sankoin joukoin mukaan sekä kisaa-
maan että kannustamaan. Sitä ennen
kerintäharjoitukset jatkukoon.

Oikaisuja:

Lammas & vuohi -lehden numerossa 3/2009 kerrottiin Hyvä Lammas! -hankkeen toimivan Pirkanmaan alueella. Todelli-
nen toiminta-alue kattaa Pirkanmaan lisäksi myös Satakunnan ja Varsinais-Suomen.

Lammas & vuohi lehden numeron 3/2009 sivun 27 alataulukossa olevalla Oxford Down -rotuisella Pekko-pässillä näkyy
väärä omistaja, koska pässi on ostettu vahingossa **Guy Storbackalle**. Oikea omistaja on **Hannele Enberg**, Korja.

Poimintoja **Ulla Savolaisen** kokoamasta
historiikista viimeisten kymmenen
vuoden ajalta.

Suomenlammas on ehdoton valtarotumme. Sen määrä on viime vuosi-
na kasvanut. Kainuunharmaat on tähän mennessä tilastoitu samaan ryh-
mään kuin suomenlampaat. Ahvenanmaanlampaat ovat oma ryhmänsä,
joista vain osa on maaseutukeskusten ylläpitämässä rekisterissä. Suurin
osa on rekisterissä, jota ylläpitää Föreningen Ålandsfåret.

Liharoduista tärkein on texel. Seuraavana tulee oxford down, ryggaa ja
dorsetia on varsin pieniä määriä puhdasrotuisena. Lisäksi on pieni mää-
rä puhdasrotuisia ruotsalaisia turkislampaista ja Ahvenanmaalla yksi tila,
joka kasvattaa itäfriisiläisiä maitolampaista.

Risteytysten käyttö teuraseläinten kasvatuksessa on yleistä varsinkin
isoilla lammastiloilla. Tuotosseurannassakin risteytysuuhet muodostavat
suurimman ryhmän puhdasrotuisten suomenlampaiden jälkeen.

Ultraäänimittaukset ja niihin liittyvät eläväEUROP-arvostelut sekä
niiden tulokset ovat osa tuotosseurantaa. Taustalla on MTT:n 3-vuotinen
tutkimusprojekti "Lampaan lihantuotanto-ominaisuuksien mittaus- ja ja-
lostusohjelma."

Projektin päätyttyä vuosittain on mitattu ja arvosteltu noin 2000 karitsaa.
Neuvonnan käytössä on viime vuosina ollut kolme ultraäänimittauslaitet-
ta. Vuosittain on neuvojille järjestetty koulutuspäivät, joilla on tarkistettu,
että laitteet ovat kunnossa, mittaajat tekevät mittaukset samasta kohdasta
ja eläväEUROP-arvosteluissa käytetään samaa arvosteluskaalaa.

2000-luvulla on puhdasrotuisille lampaille laadittu linjat. Vaativan poh-
jatyön teki lammastilaneuvoja **Veikko Pyykönen** eläkkeelle jäämisensä
jälkeen.

*Jatkoa historiikki-poiminnoille seuraa Lammas & Vuohi -lehden
tulevissa numeroissa vuoden loppuun asti.*

KOTIMAISET HALVALLA

PYÖRÖPAALI- HÄKKI.

Uusi malli.
alk. 255 €, sis. alv

Olemme mukana
Kone-Agriassa
osastolla D106

Aitaelementit

pikalukituksella

1,2 m – 64 €, sis. alv

1,5 m – 69 €, sis. alv

2 m – 76 €, sis. alv

1,5 m käyntiovelle

95 €, sis. alv

Karitsaportti, säädettävä – 135 €, sis. alv

Lämmitettävät juomakupit – 210 €, sis. alv

www.retronik.com

Reino Louko

p. 050 521 0082, p./fax (06) 437 6205

MAREMMANO-ABRUZZESE LAMMASVAHDIKSI!

Lampaisiin sosiaalistettuja
luovutusikäisiä pentuja
myytävänä.

Petra Kantola 050 463 1203
www.mareus.net

PENTUJA TULOSSA!
22 vuoden kokemus rodusta.

Anne Juppi
045 263 4359
www.juppsguard.net

Aidan toiselta puolen – lammasaiheisia kuulumisia maailmalta

Palstalle kootaan lammias- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

Koonnut **Terhi Torikka**

ILMASTONMUUTOS SAATTAA KUTISTAA LAMPAITA

Tutkijat uskovat, että ilmastonmuutos on aiheuttanut skotlantilaisen soay-lammaslajin kustumisen. Saarella luonnonvaraisena elävän lammaskannan yksilöt ovat hämmästyttävästi pienentyneet 25 vuodessa, mikä tutkijoiden mukaan ennakoii nopeita lajimuutoksia vastaisuudessa muuallakin.

Evoluutioteorian mukaan lampaiden tulisi aikojen myötä kasvaa yhä suuremmiksi, sillä niukoissa oloissa vain suuret ja vahvat pysyvät elossa ja lisääntyvät.

Ilmastonmuutoksen vuoksi saarella on kasvanut ruohoa aiempaa pidemmän ajan vuodesta, eivätkä selviytymismahdollisuudet ole siksi enää niin haastavia. Näin myös hitaasti kasvavat lampaat selviävät aikuisikään ja poikivat lisää pienempiä jälkeläisiä.

AP, AFP, Reuters

Kuva: Vesa Jääskeläinen

LAMMASRODUT TUTUIKSI RADIOSTA

Radio Scotlandin ”ulkoilmatiimi” on aloittanut ohjelman, jonka tarkoituksena on auttaa kansaa tunnistamaan muutamia paikallisia lammaserotuja. Audio-oppaat neuvovat, muun muassa miten cheviot eroaa blacfacesta ja nautarotu galloway ylämaankarjasta. *BBC News*

LAIKUNKUUME HÄMMENTÄÄ TUTKIJOITA RUOTSISSA

Puutiaisten levittämä laidunkuume on koetellut kovasti Gotlannin lammaskantaa. Yli joka kymmenes eläin kantaa tartuntaa.

Puutiaisia käsittelevä tutkimus kertoo, että tulevaisuudessa on totuttava yhä uusiin ja laajemmin levinneisiin puutiaistartuntoihin. Puutiaiset eivät ole enää saariston ja rannikon ongelma, vaan niitä esiintyy myös mantereella.

Sairaus vaikuttaa koettelevan etenkin yksivuotiaita eläimiä. Sairastunut eläin kärsii nivelvaivoista ja kuumeesta, myös yhtäkkiä kuolemia on tapahtunut. Infektio voi tarttua myös ihmiseen, jolloin se ilmenee muun muassa nivelkipuina, kuumeena ja väsymyksenä. *ATL*

LAMMASPELI VERKOSSA

Ainakin lapsille tuttu Late Lamas seikkaillee nettipeleissä osoitteessa www.bbc.co.uk/cbbc/cartoons/shaunthesheep/

Keritsemiskoneet Ekonom ja Oster.
Terät kaikille koneille.
Ja tietysti kaikkia muita lampaanhoitotarvikkeita.

Tavataan Lammaspäivillä Kokkolassa.

LARSMON VILLANJALOSTAMO
www.larsmoullforadling.com
puh. 050 304 1159, 050 564 8375

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkuu
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. (02) 554 6273. Faksi (02) 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

Villilammas kiipeää vaivatta vaikka vuorensseinämää

Paksusarvilampaat ovat taatusti Pohjois-Amerikan silmiinpistävimmän näköisiä luonnonvaraisia sorkkaeläimiä. Jämökkävartalaisen ja huomiota herättävän suurilla sarvilla varustetun, suklaanruskean lampaan voi bongata USA:n ja Kanadan länsiosissa kiipeilemässä hyvin vaivattomasti pystysuoraa vuorensseinämää.

Teksti ja kuvat: **Sari Jaakkola**

Onttosarvisten heimoon kuuluvat paksusarvilampaat ovat väretykseltään vaalean- ja suklaanruskeita. Niiden paino vaihtelee 50 ja 140 kilon välillä, mutta suurimmat Kalliovuorten paksusarvipässit voivat painaa jopa 230 kiloa. Pässeillä pelkät sarvet voivat painaa jopa 14 kiloa. Uuhien sarvet ovat vaatimattomammat. Ne kasvavat koko lampaan elämän. Paksusarvilampaat elävät seitsemästä kahdeksaan vuotta, mutta hyvissä oloissa jopa 20-vuotiaiksi.

Paksusarvilampaiden alalajien määrästä ei ole varmaa tietoa, koska kantoja on vasta alettu tutkia dna-testeillä. Perinteisesti lampaat on jaettu seitsemään alalajiin, nykyisin niitä arvellaan olevan vain kolme, joista osa uhanalaisia. Kanadan alueella näistä elää kahta, Kalliovuorten paksusarvilammasta (*Ovis canadensis canadensis*) sekä Kalifornian paksusarvilammasta (*Ovis canadensis californiana*), jotka voivat tulevaisuudessa osoittautua saman alalajin erilaisiin elinolosuhteisiin sopeutuneiksi ekotyypeiksi.

Puskutaistelu uuhista

Useimpien villieläinten tapaan uuhet ja karitsat viettävät suurimman osan vuodesta omassa laumassaan. Pässit erottautuvat nuorten ja vanhojen pässien poikamieskatraiksi. Laumat

sekoittuvat vain lokakuun kiimakaudeksi. Silloin pässit kilpailevat naaraiden suosiosta ja selvittävät suunnjatkamiskelpoisuuden näyttävillä tappeluilla.

Pässit juoksevat toisiaan kohti ja puskevat sarvet yhteen noin 30 kilometrin tuntivauhdilla. Taistelujen jyminä kantautuu kilometrien päähän. Vain vahvimmat ja suurisarvisimmat pässit pääsevät lisääntymään. Lampaat tulevat sukukypsiksi hyvin nuorina, mutta uuhet karitsoivat ensimmäisen kerran 2–3-vuoden iässä. Pässit pääsevät lisääntymään vasta huomattavasti vanhempina. Uuhi on tiineenä kuusi kuukautta ja synnyttää toukokuussa yhden karitsan.

Lampaat viettävät kesän korkeilla vuorenrinteillä syöden pääasiassa heinäkasveja ja puuvartisten kasvien lehtiä. Lumentulon aikoihin lampaat

Paksusarvilampaiden sorkat ovat kehittyneet jyrkillä rinteillä kiipeilyyn sopiviksi. Kuvassa Kalliovuorten paksusarvilampaita Lake Louisen kansallispuistossa Brittiläisessä Kolumbiassa.

laskeutuvat alemmilla rinteillä sijaitseville talvilaitumille, joilla ne kaivavat ravintoa lumen alta.

Sukusiitos ja sudet uhkana

Kalifornian paksusarvilampaan pohjoisin esiintymä on Kanadan läntisimmän provinssin Brittiläisen Kolumbian keskiosissa Williams Lakessa. Fraser-joen varrella, Mackin Creekin rinteillä elelee noin 20 lampaan lauma, jota sudet ovat verottaneet pahasti viime vuosina. Lisäksi huolena on eristyneen lauman sisäsiittoisuus.

Kalliovuorten paksusarvilammas-tavataan Kanadassa koko Kalliovuorten pituudelta, mutta helpoiten niitä näkee Banffin, Jasperin Lake Louisen kansallispuistoissa. Siellä uuhi- ja karitsalaumat vaeltelevat usein näköetäisyydellä maantieltä.

Pässejä on kiivettävä etsimään vuoriston poluilta. Kansallispuiston alueella eläimet ovat tottuneet ihmisiin ja päästävät kiinnostuneen turistin lähelle. Villieläinten, kuten puuman, suden ja karhun lisäksi ihmisen on paksusarvilampaiden pahin vihollinen; lampaita metsästetään upeiden sarvien vuoksi.

kysymystä

Astuttaminen on jälleen hyvin ajankohtaista. Kysimme Lihasulan Säätiön **Matti Koivistolta** sekä eläinlääkäri **Johanna Rautiaiselta** astutusneuvoja.

Astuttaminen on jälleen ajankohtaista

1. Astutusaika lähestyy. Kuinka siihen tulisi valmistautua?

Pässit ja uuhet valitaan hyvissä ajoin, noin 4-8 viikkoa ennen astutusta kunnostusruokitaan. Niitä ruokitaan ensiluokkaisilla rehuilla; viljaa, valkuaista, sokerirehua, vitamiineja, kiennäisiä. Tavoitteena on, että uuhien kuntoluokka on 3, kun astutuskauten on kaksi viikkoa aikaa.

2. Pässivalinnalla on keskeinen vaikutus tilan eläinaineksen kehittymiseen. Mitkä ovat hyvän astutuspässin tärkeimmät ominaisuudet?

Sukulinja, rakenne ja terveys sekä tuotanto-ominaisuudet, joita mitataan esimerkiksi lihantuotantoindeksillä.

3. Mitä mieltä olet flushingista?

Kiihotusruokinta on tärkeä erityisesti tuontiroduilla, jotka ovat perimältään vähemmän hedelmällisiä kuin alkuperäisrodut. Suuri karitsamäärä parantaa tilan tulosta.

4. Kuinka uuhi saadaan parhaiten/varmimmin tiineeksi?

Kunnostusruokinta, kerintä ja rauhalliset olosuhteet vaikuttavat positiivisesti, samoin päivän ja yön selkeä valoero. Koirat, kissat ja vieraat tulisi astutusaikaan pitää pois lampolasta.

5. Miten tiineys todetaan?

Uuhi on tiine, kun kiimat eivät uusiudu. Kahden kuukauden kuluttua voidaan ultraäänellä selvittää sikiöiden lukumäärä.

Kuva: Milla Alanco

Farmarissa esitelty komea suomenlammaspassi Sampo on isäainesta.

6. Voiko pässin tiineyttämiskykyä testata etukäteen?

Spermaa voi yrittää analysoida, mutta toimivuutta on vaikea varmistaa etukäteen. Vasta tiineet uuhet varmistavat sen, mihin passi pystyy. Jos kiveksissä tai lisäkiveksissä on epäilyttäviä löydöksiä, passi tuskin pystyy tiineyttämään ainakaan toivottua määrää uuhia.

7. Millä perusteilla jalostusuuhet ja -pässit valitaan Lihasulan jalostuslampolassa?

Ensin valitaan käytettävät pässit tilan 11 valkoisesta pässilinjasta. Valintaan vaikuttaa osittain linjan harvinaisuus. Harvinaisia linjoja ovat esimerkiksi: 1, 2, 4, 8, 21 ja 30. Sitten valitaan kullekin pässille sopiva 10-20 uuhien jalostusryhmä. Uuhien emo-emolinja vaikuttaa myös. Joka ryhmään otetaan nuorempia ja vanhempia uuhia. Myös rakenne huomioidaan. Pässin puutteita voidaan korjata uuhilla,

samoin toisinpäin. Kokoa pyritään lisäämään. Siihen vaikuttaa myös tulevaisuudessa mahdollisesti maksettava "raskaan lampaan teurastuki". Uuhien tuotantohistoria tarkastetaan myös.

8. Kuinka lampaan keinosiemennys tapahtuu?

Lampolassa vaginaalisesti ja laboratoriomaisissa olosuhteissa myös laparoskopisesti vatsapeitteiden läpi.

9. Poikkeako keinosiemennettävien uuhien esivalmistelu astutukseen valmistautumisesta? Miten?

Kiimat voidaan yrittää synkronoida hormoneilla. Se helpottaa kiimantarkkailua ja samanaikaistaa siemennysajankohdat. Kiimoja voidaan synkronoida myös pässin tai leikatun pässin avulla.

10. Mistä lampaan spermaa voi ostaa ja kuka saa keinosiementää?

Ulkomaiset rodut ovat toistaiseksi tuontisperman varassa. Suomenlampankin vanhat spermavarastot ovat tyhjiä. Lihasulan Jalostuslampola sai sperman myyntiluvat helmikuussa ja varsinainen toiminta käynnistyy syksyllä. Keinosiemennyksen osaavat parhaiten eräät lampaisiin erikoistuneet eläinlääkärit, kuten Johanna Rautiainen. Ruotsissa on pidetty keinosiemennyskursseja, joihin jotkut lampuritkin ovat osallistuneet. Tilasiemennykset ovat luvanvaraisia. Siemennysluvan saa alueella toimivalta keinosiemennysasemalta (sonniasemalta), kun on käynyt tarvittavan koulutuksen.

NAHKAJALOSTAMO M. SALONEN KY

- * Kaikkien turkisnahkojen muokkaus
- * Lampaan- ja naudantaljojen myynti

Röppääntie 3, 50670 Mikkeli

puh. 010 387 3090

www.taljatukku.fi

nahkajalostamo_salonen@hotmail.com

Karitsankasvatusta Köyliössä

Kuvat: Riikka Palonen

Lammastuotannossa on säilynyt tapa kasvattaa omat karitsat teuraksi syntymätiloilla, kun muilla lihantuotannon aloilla tilat ovat usein erikoistuneet joko alku- tai teuraskasvatukseen.

Teksti: Kati Kaisajoki

Lallin Lammas Oy

Tehokkuutta haettaessa on luonnollista, että kasvatustoiminta osittain eriytyy. Lallin Lammas Oy:ssa siirryttiin tänä vuonna ostokaritsoiden kasvatukseen. Päätöstä edesauttoivat kesän 2008 suuret susivahingot, joissa yritys menetti lähes puolet uuhista.

Lallin Lampaan tilat ja työvoiman saatavuus ovat ohjanneet karitsoinnin kevättalveen. Kylmässä navetas-
sa karitsointia on valvottu iltaisin ja öisin osakkaiden toimesta. Karitsanlihaa ei saatu markkinoille ihanteelliseen aikaan.

Ostokaritsojen etu on, että kasvatusta pystytään hoitamaan pääsääntöisesti palkkatyövoimalla ja yritykseen voidaan ostaa eri vuodenaikoina syntyneitä karitsoja.

Lähialueen muuttunut petotilanne vaikuttaa uuhien pitoon. Uuhet ovat

Ostokaritsojen avulla saadaan lisää joustavuutta teurassesonkeihin ja lihan tarjontaan.

laiduntaneet pienialaisilla luonnonlaitumilla, joiden suojaaminen sähköaidalla on kallista. Uuhien menetykset aiheuttaa karitsoihin verrattuna enemmän välillisiä vahinkoja.

Mistä ostokaritsat?

Lallin Lammas on etsinyt yhteistyökumppaneiksi tiloja, joiden toimintastrategiaan karitsoiden myynti sopii. Tilojen lampolat soveltuvat karitsointiin ja uuhista saatava palkkio kannustaa uuhien pitoon.

Tilat, laitumet ja/tai rehu eivät kuitenkaan tahdo riittää teuraseläinten kasvatukseen. Tavoitteena on pitkäaikainen yhteistyö ja kumppanien toivotaan ymmärtävän alkukasvatuksen merkityksen.

Kokemuksia kasvatuksesta

Koe-eräksi ostettiin autolastillinen karitsoita Pohjois-Suomesta alkukesällä 2008. Jännitys oli huipussa, kun auton ovet perillä Köyliössä aukaistiin. Sieltä purkautui reippaita karitsoita, jotka pukkiihyppyä tehden kirmasivat valmiiseen ruokapöytään. Tänä vuonna

on ostettu kolme lastillista, ja kuljetus on onnistunut erinomaisesti.

Ostettaessa karitsoita usealta tilalta ennaltaehkäisevä terveydenhoito on tärkeää. Kasvatuserien välissä eläintautien tartuntaketjut pyritään katkaisemaan puhdistamalla kasvatustilat. Karitsat madotetaan ja rokotetaan niiden saapuessa. Kasvatuksen lopputulokseen vaikuttaa oleellisesti karitsojen laatu.

Laadun mittarina käytetään vierotusikäisen karitsan painoa. Myöhemmällä ruokinnalla ei pystytä enää korjaamaan alkukasvatuksen tai perimän aiheuttamaa "kitukasvuisuutta".

Keväällä ja kesällä ostetut karitsat laiduntavat peltolaitumilla, laidunkierrossa on osittain myös rehevää luonnonlaidunta. Toiveissa on päästä kokeilemaan puhdasta sisäkasvatusta loppuvuodesta syntyneillä karitsoilla.

Joustavuutta lihan tarjontaan

Lallin Lampaan toimintaan teuraskaritsakasvatus näyttäisi lyhyen kokeimuksen perusteella sopivan hyvin. Karitsoja pystytään kasvattamaan suurempi määrä, kun tilaa ei tarvita uuhille.

Teurastukseen liittyvä byrokraatia etukäteiskyselyineen ja ketjuinformaatiovaatimuksineen tulee vaikeuttamaan oleellisesti reagoimista nopeasti muuttuviin teurastustarpeisiin, kuten peruutuksiin tai yllättäviin lihatilauksiin. Omasta navetasta teuraita saadaan joustavasti tarpeen mukaan.

Karitsat laiduntavat pääasiassa maisemanhoitoalueita ja luonnonlaitumia.

Virolaisella Aadam Kaivolla riittää kiirettä. Sirolan tilan noin 200 lampaan jälkeen hänellä oli vielä kolme käyntipaikkaa Suomessa. "Kotona Virossa odottaa heti 300 lampaan keritseminen. Onneksi ne eivät ole ihan näin suuria ja painavia kuin Outin ja Jarin lampaat", Aadam nauraa.

Avoimet ovet kokosi yli 200 kuluttajaa ja lammasalan toimijaa **Sirolan tilalle**

Jalostuslampola Raja-Karjalan Oxford down juhli näyttävästi 15-vuotista lammastalousryhtä-jyyttään elokuun loppupuolella Tohmajärvellä. Sirolan tilan Avoimet ovet -tilaisuudesta näki, että kuluttajia kiinnostaa alku-tuotanto.

Teksti: **Helinä Kalaja-Altinbas**

Myös moni lammasalan kollega kävi tutustumassa erinomaisesti hoidettuun jalostuslampolayritykseen. Kaukaisimmat heistä tulivat Latviasta. Vieraskirjasta voitiin laskea päivän päätteeksi yli 200 nimeä.

Vierailijoille järjestettiin kerintä- ja paimenkoiranäytöksiä, sekä opastusta lampaiden käsittelyyn rännissä.

Lampaat vapautti lioista villoista virolainen **Aadam Kaivo**. Bordercollie Lillin erinomaista laiduntäyöskentelyä ohjasi **Susanna Nuutinen**, apua antoi Sirolan oma bordercollie **Peppi**, 4,5 kk.

Kuluttajia kiinnosti erityisesti, mitä herkkuja lampaanlihasta voi saada aikaan. Makujen maailmaan ohjasi Pohjois-Karjalan oma TV-kokki **Tarmo Wasenius**, joka yhteistyössä Kareliala á la carte -hankkeen kanssa oli saatu paikalle valmistamaan vieraille lammaskaalia ja lisukkeita.

Keski-Karjalan Lammasverkko-hankkeen projektipäällikkö **Airi Ti-**

Jalostuslampola Raja-Karjalan Oxford downin isäntäväki, Outi ja Jari Sirola totesivat tyytyväisinä illan kutsuvierastilaisuudessa, että päivä ylitti odotukset. "Järjestimme tilaisuuden, koska mielestämme kovan puurtamiseen väliin pitää mahtua myös juhlahetkiä ja nyt siihen oli hyvä syy."

monen maistatti Sirolan tilan lihajalosteita ja kertoi verkostohankkeen etenemisestä Keski-Karjalassa.

Kotienviemisiksi sai ostaa piha-grillistä lammagrillimakkaroihin ja tilan myymälästä karitsan lihaa ja lihajalosteita sekä villaa ja vuotia.

Villan huovutusta ja käyttöopastusta antoivat artesaanit **Päivi Voutilainen** ja **Ritva Heinonen**. Pehmeiden arvojen ja asioiden lisäksi nähtiin myös tilan isännän **Jari Sirolan** järjestämä suurpetoaidan pystytysnäytös sekä tietoisuus suurpetoaidan käytöstä ja petotilanteesta.

”Hirvikannan vähennyttyä alueella, sudet ovat vähentyneet huomattavasti. Sen sijaan karhuista on paljon riesaa, niitä tepastelee aivan aitausten lähistöllä, onneksi kuitenkin aidan ulkopuolella”, Sirola kertoi.

Tavoitteena 200 uuhien katras

Sirolan tilalla aloitettiin lammastalous oxford down -rodulla vuonna 1994, jolloin puhtaasta kasvinviljelytilasta tuli kertaheitolla lammastila. Tämän jälkeen Outi Sirola paneutui

luonteelleen ominaiseen tapaan täydellä sydämellä oxford downin jalostukseen. Tällä hetkellä tilalla on yli 1-vuotiaita uuhia 114, ja nuorta polvea tämän keväisistä kasvamassa noin 80, joista noin puolet jää omaan katraaseen.

”Tavoittelemme parin vuoden sisään 200 uuhien katrasta. Pässikaritsoitu on valittu siitoskäyttöön kymmenen ja runsaat 60 on kasvamassa teuraiksi”, kertoo Outi Sirola.

Vaikka nykyinen lampola on jo varsin raamikas, tuotantotiloja lisä-

tään parasta aikaa. Uudisrakennuksen pinta-ala on noin 500 neliötä ja siihen tulee katettu laakasiilo, karitsakasvattamo, käsittely- ja karanteenitilat sekä lämpöeristetty tila apevaunulle.

”Syksyn ensimmäinen niin sanottu flushing-ape tulee sisältämään kuivaa heinää, ruotsin mallilla tehtyä ”kanonfoder”ia, joka on rehuvirnan ja viljojen seoskasvustosta korjattua säilörehua sekä kivennäisiä ja ADE-vitamiineja. Lisäksi ei tarvita muuta kuin puhdasta vettä ja nuolukivi.

Luotettava petokarkote jo antiikin Rooman ajoista

MAREMMANO-ABRUZZESE

Odotettavissa pentue palkituista, terveistä venhemmista.

Emä työkoira.

Pennut syntyvät ja varttuvat lampaiden parissa.

Tiedustelut: 050 374 3104
www.guardagregge.fi

Mestarin merkki on ECONOM

Saksalainen laatutuote **Econom II** on uusi parannettu malli – kestävä ja helppokäyttöinen – kevyt – ergonomisesti hyvä muotoilu ja hiljainen käyntiäänä. Teho 200W – max iskuluku 2650/min.

Maahantuoja

Mäntylän Lammastila
Iris ja Eino Mäntylä

Kärmeenmaantie 122, 38220 SASTAMALA
Puh. (03) 515 5114 ja 050 338 9959
Fax. (03) 515 5104

**Suoritamme myös karvaterien teroitusta (teroitus 13 €/pari).
– Koneiden huoltoa ja korjausta, sekä varaosien myyntiä.
Saatavana mm. erimallisia karvanleikkuuteriä.**

Riitan Herkku lopettaa vuohenjuuston valmistuksen

Mustasaarelainen elintarvikeyritys Riitan Herkku lopettaa kotimaisen vuohenjuuston valmistamisen. Samalla yritys lopettaa myös kotimaisen vuohenmaidon ostamisen.

Teksti: **Terhi Torikka**

Riitan Herkun päätös merkitsee Vuohiyhdistyksen puheenjohtajan **Monica Ekin** pojan hoitaman vuohitilan maidontuotannon loppua. Riitan Herkku perustelee sopimuksen päättämistä kustannustekijöillä.

”Keräilykustannukset suhteessa maidon määrään ovat liian suuret. Se on kannattamatonta liiketoimintaa, pitkät matkat, vähän litroja”, toimitusjohtaja **Tommy Gustafsson** sanoi Maaseudun Tulevaisuudelle.

Ekien tilalla ei ole sopimuksen päättymisen jälkeen muita vaihtoehtoja, kuin lopettaa tuotanto. Monica Ekin mukaan noin puolet tilan 200 kutusta oli syyskuussa saatu myytyä itäsuomalaiselle tilalle, joka on aloittamassa tilameijeritoiminnan. Myös lypsyasema oli jo myyty.

Jäljellä olevat sata kuttua on tarkoituksena pistää umpeen ja astuttaa, jolloin ne vuonivat tammikuussa. Näin saadaan lisää aikaa kuttujen myynnille. Syyskuussa kuttuja vielä lypsettiin, mutta maito kaadettiin viemäriin, Ek kertoi surullisena.

Ekien mukaan kutut lypsivät hyvin ja taustalla on vuosien jalostustyö. Olisi sääli laittaa hyvää karjaa teuraaksi. Siksi hän toivoo ostajan löytyvän.

Vuohitilasta lammastilaksi

Ekit ovat useaan otteeseen tiedustelleet ottaisiko Juustoportti maitoa vastaan. He ovat jopa tarjoutuneet osallistumaan kuljetuskuluihin, mutta maito ei kelpaa.

”Olemme kysyneet Juustoportilta, ostaisivatko he maitoa. Matka on kuitenkin liian pitkä. Muita ostajia ei ole”, Ek sanoo.

Kuvat: Irma Leppälä

Kotimainen kutunmaito ei enää kelpaa Riitan Herkulle.

Monica ja Bengt Ek esittelivät vuohenlypsyä Farmarissa.

Sopimuksen päättymisen on ikävä taka-askele Ekien pojalle, joka siirtyi sukupolvenvaihdoksessa tilan omistajaksi vuoden alussa.

Näyttää hyvin todennäköiseltä, että tila siirtyy vähitellen lammastalouteen. Aikataulu riippuu TE-keskuksesta, mutta navetta sopii hyvin myös lampolaksi.

Tilalle jää 10-15 kuttua, joiden tuotos käytetään omiin tarpeisiin. ”Tykkään kutuista niin, että muutama on oltava.”

Juustot Ranskasta

Riitan Herkku ostaa jatkossa myymänsä vuohenmaitojuuston Ranskasta.

”Vuohenjuuston markkinat ovat Suomessa niin pienet, että oma valmistus ei ole järkevää. Vaikka voisimmekin valmistaa enemmän, emme saa myytyä juustoa eteenpäin”, Gustafsson sanoo.

Ek on surullinen päätöksestä. ”Vuodessa meiltä meni vähän vajaa 100 000 litraa maitoa meijeriin.” Häntä harmittaa, että lähiruokaa koskevat sanat ja teot kohtaavat harvoin.

”Puhutaan lähiruuan ostamisesta, mutta kuitenkin valitaan halpaa ulkomaista”, Ek toteaa.

Hänen mukaansa vuohenmaito on kysyttyä esimerkiksi allergiasta kärsivien keskuudessa. Suomessa mikään taho ei kuitenkaan hoida tuoreen kutunmaidon pakkaamista, minkä järjestäminen olisi suuri työ ja investointi.

TIETOA VUOHITILOILLE

Vuohitiloille saatavana opas ruokintaan ja tarkkailukansio, joka sisältää lomakkeita ja ohjeita vuohien tuotos- ja sukuseurantaa sekä rehukirjanpitoon.

Susanna Vehkaoja ja Ritva Perttilä:

Vuohien ruokinta ja ruokintasuositukses, 10 € + postikulut
Vuohitarkkailukansio, 10 € + postikulut

Tilaukset: ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Tuula Perälä, puh. (06) 4163 400, tuula.perala@proagria.fi

Milla Alanco, puh. 040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

UUDET ESITTEET

lampaiden ja vuohien hyvinvoinnista

Evira on uudistanut lampaiden ja vuohien hyvinvointia koskevat esitteet.

Esitteisiin on koottu eläinten pitoa ja hyvinvointia koskeva keskeinen eläinsuojelulainsäädäntö. Säädösten lisäksi esitteisiin on koottu eläintenpitoa koskevia suosituksia.

Esitteitä voi tilata Evirasta maksutta. Toimituskulujakaan ei peritä, mikäli ne ovat alle viisi euroa.

Tilaukset voi tehdä sähköpostitse osoitteeseen tilaukset@evira.fi, puhelimitse numerosta 020 77 25104, 0400 378 710 tai internetin kautta osoitteesta www.evira.fi > Tilauspalvelut > Esitteet

NYA BROSCHYRER

om fårs och getters välmående

Evira har reviderat broschyrerna om fårs och getters välmående.

I broschyrerna finns den viktigaste djurskyddslagstiftningen om djurhållning och djurens välmående samlad. Förutom bestämmelser innehåller broschyrerna rekommendationer om djurhållning.

Broschyrerna kan beställas avgiftsfritt från Evira. Inga leveranskostnader tas ut om de är under fem euro.

Beställningar kan göras per e-post till adressen tilaukset@evira.fi, per telefon 020 77 25104, 0400 378 710 eller via internet på adressen www.evira.fi > Beställningstjänst > Broschyrer

Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Lypsykutun ruokinta ja hoito 13 €
- Vuohi ja kotikokki, reseptivihko (ei saatavissa tällä hetkellä)
- T-paita (aikuisille vihreä ja punainen, lapsille vaaleansininen) 7 €
- Vuohiaiheinen lippis (musta/tummansininen) 5 €
- Vuohiaiheiset kortit (4 kpl) 1 €

Tilaukset: Suvi Viander, puh. 044 940 0849
sähköposti suomenvuohiyhdistys@gmail.com

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Monica Ek

Malaktvägen 189, 66730 Oxkangar

0400 682 036

bengt.ek@pp1.inet.fi

Varapuheenjohtaja

Miina Huittinen

Suorsantie 41, 31900 Punkalaidun

050 544 1110

miina_huittinen@yahoo.co.uk

Sihteeri

Suvi Viander

Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi

044 940 0849

suviande@pihtiputaalainen.com

Rahastonhoitaja ja jäsenrekisteri

ja nettivastaava

Suvi Viander

Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi

044 940 0849

suviande@pihtiputaalainen.com

MUUT HALLITUKSEN JÄSENET

Milla Alanco

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

040 760 558

milla.alanco@proagria.fi

Jaakko Niemi

Koivulantie 37, 61370 Lohiluoma

044 564 8522

jaska.niemi@pp.nic.fi

Susanna Lehtonen

Poikojantie 331, 31400 Somero

suomenvuohiyhdistys@suomi24.fi

Ari Aaltonen

Jeppaksenhaka 19, 02400 Kirkkonummi

ari.aaltonen@patakukko.fi

Jarno Kannosto

Vehkaviidantie 116, 61330 Koskenkorva

0400 615 318

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

Lampurin ura alkoi
tyypillisesti - muutamasta
kesälampaasta.

Uuden lampurin mietteitä osa 1

Kaisa Varjoaho, kaisa.varjoaho@holmantila.com

Muistoja siitä, miten kesälampaat muuttivat elämän

7.5.2007 Operaatio Kesälammas oli edennyt siihen vaiheeseen, että tilallamme määki neljä terhakkaa karitsaa. Aivan hetkellinen päähänpistotämä ei ollut vaan vaati lammastietouden opetteluun lisäksi byrokraatian perehtymistä.

Hyvissä ajoin läksin maaseutujohdajamme juttusille. Hän näytti ilahtuneelta. Tai varmasti ainakin ajatteli, että on se ihanaa, kun joku on innostunut maaseudun moninaisista mahdollisuuksista.

Eläintenpitäjäksi on rekisteröidyttävä aina, ottipa sitten yhden tai kolmesataa määkijää ilokseen tai eläinokseen. Jokaisen eläinyksilön merkitsemistä ja rekisteröimistä edellyttää eläintautilaki ja EU-säädökset.

Vihdoin koitti se päivä, kun hauraimme Joutsaan lammaskaupoille. Kauheasti meitä jännitti! Kyytiin lastasimme karitsat ja kaverille pari kilia. Kotimatkan hymistelimme tyytyväisinä. Emme varmaankaan vai-

kuttaneet kovin selväjärkisiltä. Ihana kesä on tulossa lampaiden kanssa. Pullosta niille syötetään maitoa, kun eivät poloiset kotitilallaan kelvanneet emonsa hoiviin. Meillä riittää innokkaita syöttäjiä.

Suomessa on hyvä eläintautitilanne. Kiitos siitä kuuluu järjestelmälle, joka ohjeistaa ja valvoo tuotantoeläinten liikkeitä syntymästä lähtien ja vielä elämän loputtuakin. Kuin myös eläintenpitäjille, jotka vastuullisesti merkitsevät ja rekisteröivät eläimen. Eläinten ja elintarvikkeiden raaka-aineiden jäljitettävyyden ovat tärkeä osa ruuan laatua. Siksi ei ole merkitykseltä, miten eläimen kanssa toimitaan pykäläviidakossa.

Mitenkäs sitten kun meidänkin lampaille syksy saapuu? Etsitäänkö niille uusi koti vai pistetäänkö ros-vopaistiksi?!

28.8.2007 meille muutti lisää lampaita, kun kesä jo alkoi kammata kohti syksyä. Isäntä otti tiedon katraan kasvamisesta melko hyvin. Rauhallinen mies ei jaksanut mököttää kuin pari päivää!

Muutamassa päivässä muuttui kuitenkin ääni kellossa. Isäntä alkoi harhautua netissä lammassivuille ja kyseli pelottavan kiinnostuneena niiden hoidosta. Lopulta hänen suustaan lipsahti, että jos niitä lampaita jättäisi talveksikin. Joitain päiviä myöhemmin mies jo suunnitteli

lampolan laajennusta.

Tuoreena lampurina olen saanut henkeäsalpaavia kokemuksia, osan niistä omaa tyhmyyttäni. Kerran olin houkuttelemassa pikkupässiä aitaukseen ja revin kyykkysilläni lammasperkkoa. Yhtäkkiä tunsin käsittämätöntä kipua oikeassa lavassani ja lensin kivikkoon. Kookas Konsta-pässi oli päättänyt puskea ilmat pihalle. Sääret verillä ja selkä mustelmilla vahingosta viisastuneena päätin, etten anna enää yhdenkään päässinpään yllättää.

Vaan tulee niitä tähtihetkiäkin. Yhdenlainen on se, kun saa ensimmäiset päässinsä teuraskypsiksi ja näkee konkreettisesti työnsä tulokset. Pässit teurastutettiin pienteurastamossa. Prosessi oli asiallinen ja nopea, eikä siitä aiheutunut stressiä sen enempää lampaille kuin minullekaan.

Eilen tein elämäni ensimmäisen kerran lammassuokaa. Karitsan jauhelihasta tehdyt lihapullat napsittiin hetkessä suuhun. Oli oikeasti hyvää! Minunkin oli pakko karistella pois vuosien ajan hellimäni epäluulo lampaanlihaa kohtaan.

On varmaan alettava tehdä lammaskaalia ja muita herkuja, jos lammasmäärä lisääntyy. Ja opeteltava karstaamaan ja kehräämään villoja. Semmoisia ne lampurit hymyssä suin mieltivät, kun iltasella laskevat lampaitaan.

HERTTA MURO LAMMAS

Vitamiinoitu, kupariton kivennäisvalmiste lampaille

- A-, D- ja E-vitamiinoitu
- Kivennäisaineet: kalsium, fosfori, magnesium ja natrium
- Hivenaineet: seleeni, sinkki, koboltti, mangaani ja jodi
- Ei sisällä kuparia
- Olomuotona pölyämätön muro
- Pakkaus 20 kg

Lisätietoa alueesi rehumyyjältä, Agrimarketista
ja osoitteista: www.suomenrehu.fi,
www.farmit.net, www.agrimarket.fi

Suomen
Rehu

Millainen tulos lampolassasi määkii?

Pestaa meidät kumppaniksi, ja selvitetään
viulujesi ja villojesi tulos. Tehostetaan toimintaasi
ja kohennetaan kannattavuutta vertailutietojen
avulla. Laitetaan tilasi talous kehräämään
Tulosanalyysillä!

Tartu tarjoukseen!
Suomen Lammasyhdistyksen
jäsenille **Tulosanalyysi -20%.**
Tilaa palvelu 31.12.2009
mennessä.

Tilaa Tulosanalyysisi heti!

Pia Parikka, ProAgria Keskusten Liitto, lammastalouden kehityspäällikkö
Puh. 020 747 2451, sähköposti pia.parikka@proagria.fi

ProAgria – Menestyksen mahdollisuuksia

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
laatu järjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti.

